238.2
C286cIR

An Teagasg Críostaíoe

FOURTH: PUT THIS PART ON FRONT UPPER CORNER OF BOOK, SEAL ALL JOININGS WITH CARE

4

THE ADJUSTABLE BOOK COVER
FITS ANY BOOK
JUST THE THING FOR SCHOOLS & LIBRARIES
Patented, Feb. 14. 1888.
SIZE A.

BE SURE THAT EACH PART IS SNUG TO THE BOOK BEFORE SEALING.

...EARY, P.P.

EADNA

(PART II),

Irish Story, with English Translation. 84 pp.

...er, 1s. By Post, 1s. 2d.

...sh speaker such a book as this is a joy . . . No more exquisite piece of original ...sh prose has yet been published."—*Free-...nal.*

...ION-CHAINT,

...sy Irish Phrase Book. 68 pp.

...aper, 6d. By Post, 7d.

...e most useful books that has yet been ...rners of Irish."—An Claideam Solup.

...AGER, GAELIC LEAGUE,

... Street, Dublin.

3

THIRD: PUT THIS PART ON THE FRONT LOWER CORNER OF THE BOOK, SEAL TO JOIN

Catholic Church -- Catechisms -- Irish

An Teagasg Críosdaide

THE CATECHISM

AS USED IN THE

DIOCESE OF CLOYNE.

Republished with a Vocabulary

BY

THE REV. PETER O'LEARY, P.P.

Dublin:
THE IRISH BOOK COMPANY
35 UPPER O'CONNELL STREET.

1901.

238.2
C286cIR

An Teagasg Críostaíde

Do réir

Céird agus Freagra,

le h-oideas agus le cúram

an Athair

Uilliam ua Catháin

Easboig Chluana.

"Leigidh dos na leanbh beaga teacht chugam agus ná coisgidh iad; óis is dá leithéidí sin ríoghacht Dé." Marc. c. 10, v. 14.

"A Mhuime Mhic Dé nár mheabhraigh dóibh,
'S nár chuidigh i gcéad chion fhanna an chráinn;
A Mhuire, ná h-éimidh liomsa guíde
Ó' fhinne Mhic réin, tar ceann do ghaoil."

"Thou Nurse of the Son of God, who didst not experience defect,
And who didst not share in the first old crime of the tree;
Mary, do not refuse to pray with me
To thine own bright Son, on behalf of (me who am) thy blood-relation."—Old Poet.

26 Nov. 20 Rev. Page 2.

Nihil obstat:

J. MURPHY, S.T.D.

Imprimatur:

✠ ROBERTUS BROWNE,
Epus. Cloynensis.

PREFACE.

THE following little Irish Catechism was printed some forty years ago for the diocese of Cloyne, by the Rev. Canon Schmiddy, under the direction of Dr. Keane, who was then bishop of the diocese. Canon Schmiddy's work purports to be a revised edition of an older Catechism. Under these circumstances it has been considered advisable to reproduce Canon Schmiddy's work without alteration. By that course one very desirable result will be secured. The grown people, who still speak Irish fluently, will find in this little Catechism the truths of their religion couched in the very words which they learned by rote in their childhood.

Even in the Appendix there is nothing new. It is but a reproduction of the *explanations* and *enlargements* which were usually given when the Irish Catechism was taught.

There are one or two points of grammatical construction to which it is necessary to direct attention.

Recently, people who translate prayers into Irish are in the habit of using in the Irish a form of vocative case which does not exist. There is no such thing in the Irish language as a vocative mo. The Irish of "Oh my God," is *not* "Ó mo Ḋia," but "Ó a Ḋia." "Mo" is *third* person. It cannot by any possibility be *second* person.

When a number of titles, all vocative, succeed

each other, meaning the same person, *each title should have the vocative particle prefixed to it.* The Irish definite article cannot by any possibility be vocative case. Hence such an expression as "God *the* Father of heaven," as a vocative, is impossible in Irish. "A Ḋia an t-Aṫair na ḃflaṫar" is utterly unmeaning language.

It is only scholars that make those mistakes. The *people* never make them. When an Irish-speaking person is addressing to a child some endearing expression where, in English the "my" would be even very emphatic, he never says "mo laoḡ." What he says is "a laoḡ liom;" showing that "mo" would not do, no matter how emphatic the idea of *own*-ness may be.

The vocabulary which has been added will be found very useful.

Peadar na Laoḡaire.

Na Paidireaċa Mhóna.

I n-Ainm an Aṫair, agus an Mhic, agus an Spiorad Naoṁ. Amen.

Ár n-Aṫair atá ar Neaṁ, go naoṁuiġṫear t'ainm; go dtagaiḋ do ríġeaċt; go ndéantar do ṫoil ar an dtalaṁ mar a déantar ar neaṁ. Ár n-arán laeṫeamail taḃair dúinn indiu; maiṫ dúinn ár gcionta mar ṁaiṫimídne do ċáċ a ċiontuíġean i n-ár n-aġaiḋ; agus ná léig sinn i gcaiṫíḃ, aċt saor sinn ó olc. Amen.

Go mbeanuiġṫear duit, a Ṁuire, lán de ġrárasaiḃ. Tá an Tiġearna ad ḟoċair. Is beanuiġṫe tu i ḋiaidh ṁnáiḃ, agus is beanuiġṫe torad do ḃroinne, Íosa.

A Naoṁ Ṁuire, a Ṁáṫair Dé, guiḋ orainne na peacaig, anois agus ar uair ár mbáis! Amen.

An Ċreiḋ.

Creidim i nDia, an t-Aṫair Uile-ċoṁaċtaċ, Cruṫ-uiġṫeóir neiṁe agus talṁan, agus i n-Íosa Críosd, a aon Mac san, ár dTiġearna, a gaḃaḋ ó'n Spiorad Naoṁ, a rugaḋ ó Ṁuire Óg, d'ḟuiling páis fé Ponsius Pilait, do céasaḋ ar ċrois, do ṗuair bás agus do h-aḋlacaḋ, a ċuaiḋ síos go h-ifrion, d'aireiṁig an tríar lá ó ṁarḃaiḃ, a ċuaiḋ suas ar neaṁ, atá 'na ṡuíde ar deasláiṁ Dé, an t-Aṫair Uile-ċoṁaċtaċ. Ar san tiocfaiḋ ag taḃairt breiṫeamantais ar ḃeóiḃ agus ar ṁarḃaiḃ. Creidim sa Spiorad Naoṁ, sa Naoṁ Eaglais Ċaiṫilicíġe

Rómánaċ, i gcumaoine na naoṁ, i maiṫeaṁnaċar na bpeacaíde, i n-aireiṁge na coiṁa, agus ṡa ḃeaṫa ṡíoṡuide. Amen.

An Ṡaoísdin Ċoitċian.

Aṁuiġim do Ḋia 'n uile ċoṁaċt, do Ṁuire naoṁṫa atá ṡuaṁ 'n-a h-óg, do Ṁíċeál naoṁṫa árdaingeal, do Naoṁ Eóin Baiṫe, do na h-Appolaiḃ naoṁṫa, Peadair agus Pól, agus do na naoṁ uile, gur ṗeacuiġeas go mór agus go ró ṁór, le ṡmuineaṁ le bruaṫar agus le gníoṁ, tré m' ċoir féin, tré m' ċoir féin, tré m' ċoir féin go ró ṁór. Ar an aḋḃar san aṫċuingim ar Ṁuire naoṁṫa atá ṡuaṁ ' na h-óg, ar Ṁíċeál naoṁṫa árdaingeal, ar naoṁ Eóin Baiṫe, ar na h-Appolaiḃ naoṁṫa Peadair agus Pól, agus ar na naoṁ uile, guiḋe ċum an Tiġearna Ḋia ar mo ṡon.

Go dtugaiḋ Ḋia 'n uile ċóṁaċt gníṁṫa agus trócaire agus maiṫeaṁnaċar am ṗeacaíde ḋom ar an saoġal so, agus an ḃeaṫa ṡíoṡuide sa saoġal atá le teaċt! Amen.

Glóire do'n Aṫair, agus do'n Ṁac, agus do'n Spiosaid Naoṁ!

Mar a ḃí ar dtúis, mar atá ṡós, agus mar a ḃeiḋ ‚e saoġal na saoġal. Amen.

Aṁuiġte ṡoiṁ na Gníoṁṁṫa.

Ó, a Ḋia ṡíoṡuide uile ċóṁaċtaig! Taḃair dúinn breir creidiṁ agus dóċair agus caṫanaċta, agus ċum go mb' ṡiú sinn gaċ níḋ a ġeallan tu dúinn d'ṡáġail, taḃair dúinn gníṁṫa ċum gaċ níḋ a órduiġean tu dúinn do ġníṁuġaḋ agus do ċoṁlíonaḋ, tré Íosa Críosd ár dTiġearna. Amen.

Gníoṁ Creidiṁ.

Ó, a Ṫiġearna, creidim gaċ uile níḋ a ċreideann agus a ċuinníġean ár naoṁ-ṁaṫair, an Easlair Ċaiṫiliciḋe Rómánaċ, agus go h-áiriġṫe gaċ uile níḋ atá ainimniġṫe i gCréiḋ na n-Aspol, de ḃríġ gur ḟoilsíġir féin dúinn iad. Creidim go rsirialta i n-aon Dia aṁáin i dtrí bhearrannaiḃ, an t-Áṫair, An Mac, agus an Spiorraid Naoṁ. Creidim gur ġlac an Mac, le h-oibriúġaḋ ó'n Spiorraid Naoṁ, colan daona, i mbroinn na Maiġdine Muire; gur ḟuiling sé bás ar ċrann na croise ar ár son; gur éirig sé an tríar lá ó ṁarḃaiḃ; go ndeaċaiḋ sé suas ar neaṁ; go dtiocfaiḋ ar .san i ndeire an tsaoġail ċum breiṫeaṁantair do ṫaḃairt ar gaċ n-aon do réir a n-oibreaċa; go dtaḃarfiḋ sé an ḃeaṫa síorruiḋe mar luaċ saoṫair do na deaġ ḋaoine agus pianta síorruiḋe ifrinn do na droċ ḋaoine.

Tá aigne ḋiongbálta agam, le congnaṁ do naoṁ-ġrásta, maireaċtaint agus bás d'ḟáġail sa ċreideaṁ so.

Gníoṁ Dóċais.

Ó, a Ṫiġearna, tá maiṁġín agus dóċas láidir agam, tré d' ṁór-ṫrócaire féin agus tré ṗáis agus bás ár Slánuiġṫeóra Íosa Críosd, go dtaḃairfiḋ tú grásta agus trócaire agus maiṫeaṁnaċas am peacaiḋe ḋom ar an saoġal so agus an ḃeaṫa síorraiḋe sa tsaoġal atá le teaċt, de ḃríġ gur ġeallais iad do na daoiniḃ a ċuireann a maiṁġín agus a ndóċas go h-iomlán ionat, má ḋéiniḋ deaġoibreaċa, níḋ a ġeallaimse ḋuit anois do ḋéanaṁ, le congnaṁ do naoṁ-ġrásta.

Gníoṁ gráḋ agus croíḋe ḃrúġaḋ.

Ó, a Ṫiġearna, gráḋaim ṫu or cionn gaċ uile níḋ, de ḃríġ go ḃfuilir ró ġráḋṁar ró ṫaitneamaċ agus ró ṁaiṫ ionat féin. Tá gráḋ agam do m' ċoṁarrain agus beiḋ do gnáṫ, mar mé féin, ar do ṡonra. Tá gráḋ ċoṁ mór ran agam duit gur túirge a ṡgarfinn leir an raoġal go léir 'ná mar a ṡgarfinn leat. Agus de ḃríġ go ndéinean an peacaḋ marḃṫaċ anam an duine do ṡgaiṁaint leat, tá caṫúġaḋ agus dólár croíḋe ċoṁ mór ran orm, tré ḟeirg do ċur ort ruaṁ leir an bpeacaḋ, go ḃfuil aigne agam le congnaṁ do naoṁ ġrárta gan tuitim ann ar ro ruar agus ócáiḋíḋe an peacaḋ do ḟeaċnaḋ go bráṫ airír.

Úrnaiḋe roim Aifrion.

Ó, a Aṫair ró ṫrócairiġ a ġráiḋ ċoṁ mór ran an doṁan go dtugair ruar t'aon Mac féin ċum rinne ṡábáil, an t-É le h-úṁaluiġeaċt duitre agus ar ár ron-ne na peacaig, d'íṙlig é féin fór go bár na croire, agus a leanan 'ġá orṙáil féin go laeṫeaṁail tré láṁaiḃ na ṡagart ar ron na mbeó agus na marḃ, aiṫċimíḋ ort go h-úṁal creideaṁ ṡírinneaċ do ċruṫúġaḋ ionainn ionar go n-iomproċaimír rinn féin do ġnáṫ le h-iomad cráiḃṫeaċta agus ḟomóir i láṫair íḋbirṫa ṡíorṙaoṁṫa a ċoḋ' ṡola agus ṡeóla a déintear ṡa n-Aifrion, agus mar rin go dtiocfaḋ linn ḃeiṫ ṙanṡáirteaċ ṡa n-íḋbirt a ċuir sé i gcríċ ar ċnuc Ċalḃerí.

Ar aon íntinn le d' naoṁ Ḟaglair agus le n-a reirḃíreaċ, ag iarraiḋ ímpíḋe na Maiġdine Muire, Máṫair Dé, na n-aingeal agus na naoṁ go léir, orṙálaimíḋ anoir íḋbirt ró aḋraṁail an Aifrinn ċum t' onóra agus ċum do ġlóire, ag atṁáil do ḋeaġ-ṁéinne gan teóra, t' árdoċóṁaċta or cionn gaċ creátúra, ár ḃríor úṁlúġeaċt féin duit agus ár

fearaṁ go h-iomlán ar do ċongnaṁ ġrártaṁail, ag tabairt buiḋċair duit i dtaob do ṫabartairí uile agus ċum maiṫeamnaċair d'ḟáġail i n-ár bpeacaíb.

Orrálaimíd é ar fon fíolrad an ċreidiṁ Ċaitilicíde, ar fon ár n-ath ró naomṫa, an Pápa, ar fon ár n-easboig, ár n-uaċtarán, agus ar fon cléire uile t' eaglaire naomṫa, ionur go dtreóróċaidír na fíoraoim i ríġ a rlánuiġṫe, ar fon fíċċána agus deaġṁéinne aimearg gaċ pobuil agus gaċ rtáit, ar fon fíaċtanairí na cine daona agus go h-áiruiġṫe ar fon an ṗobuil atá anro láiṫreaċ, ċum go ḃraiġmír gaċ grárta atá riaċtanaċ dúinn ar an raoġal ro, aoíbneas do-ċríoċnuiġṫe ar an raoġal eile agus ruaineas síoruiḋe do na síoraonaiḃ d'imṫig róṁainn.

Agus do réir mar a órduig Íosa Críosd an uair a ċuir sé ar bun agá ḟuiréan ḋéanaċ an rún diaṁar ionganta ro a ċóṁaċta a ċríonaċta ⁊ a ṁaiṫeasa, orrálaimíd an t-Airrion i gcuiṁnúgaḋ buiḋċair an ṁéud a ḋein sé agus d' ḟulaing sé le gráḋ dúinn, ag déanaṁ cuíṁniúgaḋ spirialta ar a ġéus ṗáir agus ar a ḃár, ar a aireíṁġe ġlórṁar agus ar a ḋul ruar ar neaṁ.

Ó, a Ḋia ríoruiḋe uile ċóṁaċtaig, (óir is duitse aṁáin is dual íoḃairt ċóṁ mór san) gaiḃ léi go gráṫaṁail ċum na gcríoċ ro agus ċum gaċ críċe eile is taiṫneaṁaċ le d' naomṫoil féin, agus ċum go mbeaḋ sí níos taiṫneaṁáiġe, orrálaimíd duit í tríd an Íosa Críosd céadna, do Ṁac dílis, ár dTiġearna ⁊ ár Slánuiġṫeóir, ár n-ard ṡagart agus ár n-iḋbirt, agus i n-ainim na Trionóide ró naomṫa, an Ath agus an Ṁic agus an Spiorad Naoiṁ. Amen.

Liodán Íosa.

A Ṫiġearna, déin trócaire orainn.
A Ċríosd, déin trócaire orainn.
A Ṫiġearna, déin trócaire orainn.
A Íosa, éist linn.
A Íosa, éist go ceannsa linn.
A Dia, a Athair na bhflatha,
A Mhic Dé, a Shlánuiġtheoir an domhain,
A Dia, a Spiorad Naomh,
A Ṫríonóid Naomhta, a aon Dia amháin,
A Íosa, a Mhic Dé Dheó,
A Íosa, a Lonnradh an Athair,
A Íosa, a Ġileacht foluir ríoghuidhe,
A Íosa, a Ríġ na glóire,
A Íosa, a Ġrian an ċirt,
A Íosa, a Mhic na Maiġdine Muire,
A Íosa ró ġrádhmhar,
A Íosa ró ionġantach,
A Íosa, a Dia ċómhachtaiġ,
A Íosa, a Athair an tsaoġail atá le teacht,
A Íosa, a Aingeal na mór ċómhairle,
A Íosa ró ċómhachtaiġ,
A Íosa ró ḟoirdhiġ,
A Íosa ró ṁaraiġ,
A Íosa ir mín uiríseal croídhe,
A Íosa a ṫug grádh do'n ġeanmnaídheacht,
A Íosa a ṫug grádh dúinne,
A Íosa, a Dia na ríṫċána,
A Íosa, a Ualġdar na Beatha,
A Íosa, a Sampla gach robhaitce,
A Íosa, a Ċara dílir na n-anam,
A Íosa, a Dia,
A Íosa, a Ċomairce,
A Íosa, a Athair na mbocht,
A Íosa, a Sairdhreas na bríoghaon,
A Íosa, a Dheaġ-Aidhaire,

Déin trócaire orainn.

A Íosa, a Ṗ'ior-Ṡoiur,
A Íosa, a Ġaṡna Ṡiorṁuiḋe,
A Íosa, a Ṁlaiṫ gan teóra,
A Íosa, a Ṡlíġ agus a Ḃeaṫa,
A Íosa, a Luaṫġáir na n-Aingeal,
A Íosa, a Ríġ na ḃráig,
A Íosa, a Oide na n-aspol,
A Íosa, a Ṫeagasgóir na Soisgéalaíḋe,
A Íosa, a Neart na martear,
A Íosa, a Ṡoiur na gconferóirí,
A Íosa, a Ġeanmnaíḋeaċt maiġdean,
A Íosa, a Ċoróinn ná naoṁ uile.

Déin trócaire orainn.

Déin trócaire orainn. Ó, a Íosa, ná daor sinn.
Déin trócaire orainn. Ó, a Íosa, éist linn.

Ó'n uile olc,
Ó'n uile ṗeacaḋ,
Ó t' ṗeisg féin,
Ó ċleasaiḃ an diaḃail,
Ó sgriosaid na drúise,
Ó ḃás ṡiorúiḋe,
Ó ḟailíġ do d' ṁeanmna,
Tré rún diaṁar t' Inċoina Naoṁṫa,
Tré ḃríġ do ḃeisṫa,
Tré ḃríġ do naoíndaċta,
Tré ḃríġ do ḃeaṫa ḋiaḋa,
Tré ḃríġ do ṡaoṫar,
Tré ḃríġ do ṗáire agus do ḃuaiṫa,
Tré ḃríġ do ċroise agus do ṫréigsin,
Tré ḃríġ do ṁór ḟulang,
Tré ḃríġ do ḃáis agus t' aḋlacaḋ,
Tré ḃríġ t' aiseirġe,
Tré ḃríġ do ḋearsaḃála,
Tré ḃríġ do luaṫġára,
Tré ḃríġ do ġlóire,

Saor sinn, a Tiġearna.

A Uain Dé, a ṫógan peacaíḋe an doṁain,
Ná daor sinn, a Ṫiġearna Íosa.
A Uain Dé, a ṫógan peacaíḋe an doṁain,
Éirt linn, a Ṫiġearna Íosa.
A Uain Dé, a ṫógan peacaíḋe an doṁain,
Déin trócaire orainn, a Ṫiġearna Íosa.
A Íosa, éirt linn.
A Íosa, éirt linn go ceannsa.

Guiḋímis.

Ó, a Ṫiġearna Íosa Críosd a dúḃairt "Iarraiḋ agus tá le fáġail agaiḃ, loisgiḋ agus do ġeaḃaiḋ siḃ buailiḋ agus osgalóċar daoiḃ;" aiṫċimíd ort go h-uṁal go dtaḃarfá ḋúinn taḃarṫar do ġráḋ ró naoṁṫa, ionus go ngráḋóċaimís tu fearda le lán ċroíḋe, le gaċ briaṫar agus le gaċ gníoṁ, agus ná sgurfimís ċoíḋċe de d' ṁolaḋ-sa, atá beó ad Ríġ ar saoġal gan ṡoṙċean. Amen.

AN

TEAGASG CRÍOSDAÍDE.

Ceacht a h-aon.

Ceisd. Cé dein an domhan?

Freagra. Dia.

C. Cé h-é Dia?

F. Cruthuigtheoir agus árd tigearna neimhe agus talmhan, ró mhaith agus ró iomlán.

C. Cá bfuil Dia?

F. Tá sé ins gach uile áit.

C. Má tá Dia ins gach uile áit cad fá ná feicimid é?

F. De bhrís gur fios fhiosraid é agus ná fuil colan aige.

C. An bfeicean Dia gach uile nídh?

F. Cíon.

C. An bfuil fios gach uile nídh ag Dia?

F. Tá.

C. An féidir le Dia gach uile nídh do dhéanamh?

F. Is féidir.

C. Cad fá gur chruthuig Dia sinn?

F. Chum aithne do chur air agus é ghrádhúgadh ar an dtalamh so, agus chum séan fhiosruidhe do fhealbhúgadh 'na dhiaigh so ar neamh.

C. Cad a thuigean tú le neamh?

F. Rígeacht glóire Dé.

C. Conus is féidir dúinn Dia d' aithint ar an dtalamh so?

F. Leis na fhírinnídhe a mhúin Sé dúinn d' fhoghluim.

C. Cá bhfagam na fhírinnídhe seo?

F. Táid go h-áirigthe ansa Chré.

Ceaċt a dó.

C. Abair an Ċrí?

F. "Creidim i nDia, ꝛc."

C. Cé déin an Ċrí?

F. An dá aspol déag.

C. Cad d' adhuiġmíd sa Ċrí?

F. Na cinn-múin diadhasa agus alta síaċtanaċa eile.

C. Abair na cinn-múin diadhasa?

F. Aondaċt agus Trínóid Dé, Incolna, bás agus aiseirġe ár Slánuiġtheóra.

C. Cad fá go dtugtar cinn-múin diadhasa orṫa san?

F. De bríġ náċ féidir aoinne a ṫagan ċum bliaġanta na tuigsiona do beiṫ ráḃálta gan fios bunúraċ do beiṫ aige orṫa agus iad do ċreideamhaint.

C. Cad a ċialuiġean Aondaċt Dé?

F. Ná fuil ann aċt aon Dia amháin.

C. Cad a ṫuigean tu leis an dTrínóid?

F. Tuigim, ansa t-aon Dia amháin seo go bfuil trí pearsana.

C. Cá mhéid Dia ann mar sin?

F. Ní'l aċt aon Dia amháin. Ní féidir níos mó do beiṫ.

C. Cá mhéid pearsa i nDia?

F. Táid trí pearsana i nDia.

C. Cé h-iad na trí pearsana san?

F. An t-Aṫair, an Mac agus an Spiorraid Naomh.

C. An bfuil an t-Aṫair 'na Dia?

F. Tá an t-Aṫair 'na Dia.

C. An bfuil an Mac 'na Dia?

F. Tá an Mac 'na Dia.

C. An bfuil an Spiorraid Naomh 'na Dia?

F. Tá an Spiorraid Naomh 'na Dia.

C. Ná fuil trí déiṫe ann mar sin?

F. Ní'l. De bríġ ná fuil aċt aon nádúr amháin ins na trí pearsanaiḃ diaḋa san ní'l ionṫa aċt Dia amháin.

C. An bḟuil aon ṗearṡa de na trí ṗearṡanaiḃ diaḋa ro níor eagnaíġe, níor ṡeine ná níor mó cóṁaċta 'ná ċéile?

F. Ní'l, óir táid uile iomlán gan teóra.

Ceaċt a trí.

C. Cad a ċialuíġean Inċoiṁa?

F. Gur ġlac Mac Dé colan daona ċum ṡinne d' ḟuarġailt agus do ṡáḃáil.

C. Cad a ṫuigean tu le colan daona do ġlacaḋ?

F. Nádúr an duine do ġlacaḋ, 'ṡé sin corp agus anam mar atá againne.

C. Conus d' ainimníġean tú Mac Dé inċoiṁuiġṫe?

F. Íosa Críosd, Ṡuarġalóir agus Slánuiġṫeóir an domain.

C. Cé h-é Íosa Críosd?

F. Mac Dé, an dara ṗearṡa de'n Ṫrionóid ṡó naoṁṫa, do ġlac colan daona.

C. Cár ġlac sé corp agus anam mar atá againne?

F. I mbroinn na Maiġdine Glórṁaire Muire.

C. Conus sin?

F. Ġaiḃ sí é ó'n Spiorad Naoṁ.

C. Cá ṁéid nádúr i n-Íosa Críosd?

F. Dá nádúr, nádúr diaḋa agus nádúr daona.

C. Cad tá ceangailte orainn a ċreideaṁaint i dtaoḃ Íosa Críosd?

F. Go bḟuil sé 'na ḟíor Dia agus 'na ḟíor duine.

C. Cá bḟuil Íosa Críosd anois?

F. Sa ṁéid gur Dia é tá sé ins gaċ uile áit, agus sa ṁéid gur duine é tá sé ar neaṁ aṁáin agus i naoṁ-Ṡácramint na h-altóra.

C. Cad fá gur ġlac Mac Dé colan daona?

F. Ċum báis d' ḟulang ar ár son.

C. Cad fá gur ḟuiling Críosd bás ar ár son?

F. Ċum ciste Dé do ṡáraṁ agus ċum sinne do ṡáḃáil ó ifrion agus ó ċóṁaċtaiḃ an diaḃail.

C. Cad fá go raḃmaisne i gcóṁaċtaiḃ an diaḃail?

F. De bríġ gur geineaḋ sinn i bpeaca.

C. Conuṙ a ṫáṙla ṡuṙ ṡeineaḋ ṙinn i ḃṗeaca?

ṙ. Ḋe ḃṗíġ ṡo nḋeáṙnaḋ áṙ ṡcéaḋ aṫaiṙ aṡuṙ áṙ ṡcéaḋ ṁáṫaiṙ eaṙúṁluíġeaċṫ i n-aġaiḋ Ḋé.

C. Cé ċuiṙ caṫ oṙṫa ċum eaṙuṁluíġeaċṫa ḋo ḋéanaṁ i n-aġaiḋ Ḋé?

ṙ. An ḋiaḃal.

C. Caḋ a ṫuiġean tú leiṙ an nḋiaḃal?

ṙ. Aon ḋe na h-aiṅgealaiḃ a ḋíbiṙ Ḋia aṙ na ṗlaṫaṙaiḃ.

C. Caḋ a ṫuiġean tú le h-aiṅgealaiḃ?

ṙ. Sṗioṙaiḋí ġlana a ṗṙúṫuiġeaḋ ċum Ḋia ḋo aḋṙaḋ aṙ neaṁ.

C. Caḋ ṗá ṡuṙ ḋíbṗeaḋ aiṅgil aṙ na ṗlaṫaṙaiḃ?

ṙ. Ḋe ḃṗíġ ṡuṙ ḋéineaḋaṙ meiṙleaċa i n-aġaiḋ Ḋé.

C. An ḃṗuil aon ċúṙam eile aṙ na h-aiṅgiolaiḃ aċṫ Ḋia ḋ' aḋṙaḋ?

ṙ. Tá. Ċuiṙ Ḋia uaiḋ ṡo minic iaḋ maṙ ṫeaċṫaiṙí ċum ḋaoíne, aṡuṙ táiḋ ceaṙaiṫe ċum ḃeiṫ ḋ' áṙ ṡcuíṁḋeaċṫ.

C. Caḋ é an ṗionóṙ a ċuiṙ Ḋia aṙ na h-aiṅgiolaiḃ a ḋíbiṙ ṙé aṙ na ṗlaṫaṙaiḃ?

ṙ. Ḋaoṙ ṙé ċum iṗṙinn iaḋ.

C. Ċaḋ a ṫuiġean tú le h-iṗṙion?

ṙ. Áit 'na ḃṗuil ṗianta ṙíoṙuíḋe.

C. An ḃṗuil aon ḋṙeam eile ḋaoṙ ċum iṗṙinn aċṫ na ḋiaḃail?

ṙ. Tá, na ḋaoíne a ġeiḃean báṙ 'na naṁḋaiḃ aṡ Ḋia.

C. Caḋ é an luaċṫ raoṫaiṙ a ṫuṡ Ḋia ḋo na h-aiṅgiolaiḃ ḋ' ṗan ḋíliṙ?

ṙ. Ṡocṙaiḋ ṙé iaḋ ṡo ṙíoṙuíḋe i nġlóiṙe.

Ceaċṫ a ceaṫaiṙ.

C. Caḋ é an ṗionóṙ a ċuiṙ Ḋia aṙ áṙ ṡcéaḋ aṫaiṙ aṡuṙ aṙ áṙ ṡcéaḋ ṁáṫaiṙ?

ṙ. Ḋaoṙ ṙé ċum báiṙ iaḋ.

C. Aṙ ċuiṙ ṙé aon ṗionóṙ eile oṙṫa?

ṙ. Ḋo ċuiṙ. Ḃain ṙé ḋíoḃ ġaċ teiḋiol ḋá ṗaiḃ acu ċum ṗlaṫaiṙ Ḋé, aṡuṙ móṙán eile taḃaṙṫaiṙí ḋáṙ ḃṗonaḋ oṙṫa.

C. Ar daorad rinne mar a daorad ár gcéad atair agus ár gcéad máthair?

F. Do daorad, de bríg gur thánamair ar an raogal ro ciontach ra peaca céadna.

C. Conur ainimnígtear an peaca ran?

F. Peaca an trínrir.

C. Conur a geibmíd maithearnachar i bpeaca an trínrir?

F. Tré mór luacht báir Chríord do dul chum rochair dúinn ra bairte.

C. Ar glac Mac Dé colan daona gan mail tar éir an peaca a dein ár gcéad athair agus ár gcéad máthair?

F. Níor glac, go dtí timpal ceithre míle blian 'na diaig.

C. Cad é an lá a rugadh Íosa Críord?

F. Lá Nollag.

C. An fada a mair ré ar an dtalamh ro?

F. Timpal trí mblian ndéag ar fichid.

C. Conur a chríochnuig ré a beatha?

F. Fuair ré bár tárnálta ar chroir.

C. Cad é an lá a fuair Críord bár?

F. Aoine an Chéasta.

C. Cá bfuair ré bár?

F. Ar chnuc Chalbarí.

C. Cá ndeachaid anam Chríord tar éir a báir?

F. Chuaid síor go h-ifrion.

C. An ndeachaid a anam go h-ifrion na ndamanta?

F. Ní deachaid, acht go h-inead ruaimir ar a dtug-tar limbó.

C. Cé h-iad a bí i limbó?

F. Anamnacha na bfíoraon a fuair bár roim Chríord.

C. Cad fá nár leigeadh go flathar Dé iad gan mail tar éir a mbair?

F. De bríg go raib flathar Dé dúnta i n-aghaid gach uile duine chum gur orgail Críord tré n-a bár é.

C. Cá raib corp Chríord an fhaid a bí a anam i limbó?

F. Bí ré ran uaig.

C. An fada d' fan corp Ċríord san uaig?
F. Cuid de ṫrí lá.
C. Cad d' imṫig ar ċorp Ċríord an tríṁaḋ lá?
F. Do ṫóg sé é féin go glórṁar agus go domarḃṫaċ ó ṁarḃaiḃ.
C. Cad é an lá d' eirig Críord ó ḃár?
F. Domnaċ Cárga.

Ceaċt a cúig.

C. Cad é an faid d' fan Críord ar an dtalaṁ go tár éis na h-aireiríġe?
F. Daċad lá.
C. Cad fá gur fan sé ar talaṁ tar éis aireiriġṫe dó?
F. Ċum a ṫairbeáint go roléir gur aireirig sé, agus ċum na n-Arpol do ṫeagarg.
C. Cá ndeaċaiḋ sé i gceann an daċad lá?
F. Do ċuaiḋ sé suas ar neaṁ.
C. An ndeaċaiḋ sé le n-a ċolainn suas ar neaṁ?
F. Do ċuaiḋ agus tá sé n-a ṡuíġe ar dear láiṁ Dé.
C. Cad a tuigtear le n-a ráḋ go ḃfuil Críord 'n-a ṡúiḋe ar dear láiṁ Dé?
F. Tuigtear gurab é Críord, ra ṁéid gur duine é, an t-é is giorra do Ḋia ar neaṁ.
C. Cá fada tar éis deargaḃála Ċríord gur ċuir sé an Sriorraid Naoṁ uaiḋ?
F. Deiċ lá n-a ḋiaig, 'sé sin, Domnaċ Cíngíre.
C. Cad fá gur ċuir sé an Sriorraid Naoṁ uaiḋ?
F. Cum sinne do naoṁúġaḋ, agus ċum na n-Arpol neartúġaḋ ċum an tSoirgéil, 'sé sin an dlíġ nua, do ċraoḃrgaoíle.
C. Cad a tuigtear leis an ndlíġ nua?
F. An dlíġ a tugaḋ do na Críordaiḋṫiḃ.
C. Cad a tuigtear leis an sean dlíġ?
F. An dlíġ a tugaḋ do na Iúduiġeaċaiḃ.
C. Conus aiṫníġtear gur Críordaiḋṫe sinn?
F. Tré n-ár mbairte, le dlíġ Ċríord d' adṁáil, agus tré ċóṁarṫa na croise.

C. Conuṙ a ḋéinteaṙ cóṁaṙṫa na cṙoiṙe?

Ṗ. Cuṙtaṙ an láṁ ḋeaṙ aṙ an éaḋan, anṙan aṙ an uċt, agus anṙan aṙ an ngualainn ċlé agus anṙan aṙ an ngualainn ṅeiṙ, agus ḋeiṙteaṙ le n-a linn ṙin, "I n-ainim an Aṫaṙ agus an Ṁic agus an Spiorraiḋ Naoiṁ. Amen."

C. Cá ḃṙuil Cṙíoṙḋaiḋṫe ṙíṙinneaċa le ṗáġail?

Ṗ. Sa teampal ṙíṙinneaċ aṁáin.

C. Caḋ a tuiġteaṙ leiṙ an ḋteampal ṙíṙinneaċ?

Ṗ. Cóṁċṙuinniúġaḋ na ḃṙíoṙċṙeiḋṁaċ uile.

C. Conuṙ ainimníġteaṙ an teampal ṙíṙinneaċ?

Ṗ. An Teampal Caitilicíḋe Róṁánaċ.

C. Caḋ ṗá go ngláoiḋteaṙ "Róṁánaċ" aṙ an ḋteampal ḃṙíṙinneaċ?

Ṗ. Ó'n Róiṁ, maṙ iṙ ann a ċóṁnuíġean ceann ṙoṗeicṙe an teampail.

C. Cé h-é ceann ṙoṗeicṙe an teampail?

Ṗ. An Pápa, ṗeaṙ-iniḋ Íoṙa Cṙíoṙḋ.

C. Cé h-é ceann ḋoṗeicṙe an teampail?

Ṗ. Íoṙa Cṙíoṙḋ ṗéin, molaḋ go ḋeo leiṙ!

C. Caḋ ṗá go ngláoiḋteaṙ "Caitilicíḋe" aṙ an ḋteampal ḃṙíṙinneaċ?

Ṗ. Ḋe ḃṙíġ go ṙeaṙóċaiḋ an teampal ṙíṙinneaċ go ḋeiṙe an tṙaoġail agus go ṙṙuṫṙiḋ aṙ ṙeaḋ cṙíoċa an ḋoṁain uile.

C. Cé h-iaḋ atá aṙ an ḋtaoḃ amuiċ ḋe'n teampal?

Ṗ. An ṁuíntiṙ náṙ ḃaiṙteaḋ, an ḋṙoṅg a ṫuiteaṙ ṗé ċaintḋeal-ḃáṫ, agus an ṁuíntiṙ, tṙé na gcoiṙ ṗéin, a leanaṙ go ceanntṙéan eaṙáiḋ cṙeiḋiṁ.

C. An ḃṙuil a ṫuile aṙ an ḋteampal?

Ṗ. Tá, an ṁuíntiṙ a ḋiúltuíġean úṁlaċt ḋleaġṫaċ, i neiṫiḃ ṙṙioṙaḋálta, ḋo ċeann ṙoṗeicṙe an teampail.

C. An ṗéiḋiṙ ḋo'n teampal tuitim i n-eaṙáiḋ, nó ḋul amú?

Ṗ. Ní ṗéiḋiṙ, óiṙ ḋo ġeall Cṙíoṙḋ go mbeaḋ ṗé ṗéin agus a Spiorraiḋ ḃeanuiġṫe ḋo ġnáṫ i n' ṗoċaiṙ agus ná ḃuaḋṗaḋ ḋóiṙṙe iṗṙinn aiṙ.

Ceaċt a ré.

C. Cad a tuigtar le comaoíne na naoṁ?

F. Go dtéidean na h-úrnuiġte agus na deaġ oibreaċa a déintar ra teampal ċum roċair do gaċ n-aon a bainean leis an dteampal.

C. Cad é an raiḋbreas rsiosadálta i n-a bḟuil páirt ag na daoíne a bainean leis an Eaglais?

F. Na Sácramintí, naoṁ-íḋbirt an aifrinn, úrnuiġte na h-Eaglaise, agus deaġ-oibreaċa na bḟíosaon.

C. An leor do duine, ċum beiṫ ráḃálta, beiṫ 'na Ċaitilicí Rómánaċ?

F. Ní leor. Ní folair dó an peaca do ḟeaċnaḋ agus an ṁaiṫ do ḋéanaṁ.

C. Cad é an níḋ peaca?

F. Aon rmuíneaṁ toilṫeaṁail, bríaṫar ná gníoṁ a déinteas i n-aġaiḋ dlíġ Dé.

C. Cad é an níḋ peaca marḃṫaċ?

F. Coir ró ṫrom i n-aġaiḋ Dé, a bainean srásta naoṁuiġte de'n anam agus a ṫuilean ifrean.

C. Cad é an níḋ peaca foloġṫaċ?

F. Peaca ir luġa coir 'ná peaca marḃṫaċ, ná bainean srásta naoṁuiġte de'n anam agus ná tuilean ifrean.

C. Conur a ġortuíġean peaca foloġṫaċ an t-anam?

F. Le srád Dé i n-ár n-anam do luíġeadúġaḋ, agus le rinn do ċlaonaḋ ċum an ḟeaca ṁairḃ.

C. Cad ir srásta ann?

F. Taḃairṫar or cionn nádúra a ṫugan Dia féin dúinn ċum rinn do naoṁúġaḋ agus do neartúġaḋ ċum flaṫas Dé do ṫuileaṁ.

C. Cad a ṫuigean tú le srásta naoṁuiġte?

F. Na srásta a gníḋean rinn i n-ár gcáirdeas ag Dia.

C. An bḟuil srásta níaċtanaċ?

F. Tá, de bríġ, gan srásta, náċ féidir dúinn flaṫas Dé do ṫuileaṁ.

Ceaċt a ṡeaċt.

C. Cá ṁéid ṗríoṁ ṗeacaḋ marḃṫaċ ann?

F. Seaċt cinn. Cinn ṗeacaí marḃṫaċa a tugtar orṫa.

C. Abair na cinn ṗeacaí marḃṫaċa?

F. Uaḃar, raint, drúir, craor, ṗearg, formad, agus leirge.

C. Cá dtéidid an drong a ġeiḃean bár i bpeaca ṁarḃṫaċ?

F. Go h-ifrean ar feaḋ na ríoruíḋeaċta.

C. Cad tá d' ṗiaċaiḃ orainn a ḋéanaṁ má ṫuitimíd i bpeaca ṁarḃṫaċ?

F. Aiṫreaċar ṗírunneaċ do ġlacaḋ agus dul ċum faoísdine.

C. Cad fá go raċaimíd ċum faoísdine nuair a ṫuitimíd i bpeaca ṁarḃṫaċ?

F. Ċum caradair Dé d'fáġail ṫar n-air agus ċum ḃeiṫ do ġnáṫ olaṁ i gcóir an ḃáir.

C. Cad ba ċóir dúinn a ḋéanaṁ tar éis tuitim i bpeaca ṁarḃṫaċ dúinn dá mba ná féadfimís dul ċum faoísdine?

F. Ba ċóir dúinn aiṫreaċar ró ṁór do ġlacaḋ tré ṫuitim ann, agus an ċuid is luġa de, dúil do ḃeiṫ againn dul ċum faoísdine.

Ceaċt a h-oċt.

C. I n-éagmais an ṗeaca do ṗeaċnaḋ cad é an ṁaiṫ atá ceangailte orainn do ḋéanaṁ?

F. Ní foláir dúinn aiṫeanta Dé agus na h-Eaglaise do ċoimeád.

C. Abair na deiċ n-aiṫeanta?

F. 1. Creid, a ṁic, i nDia go glan.
2. Ná taḃair ainim Dé gan aḋḃar.
3. Coimeád an traoísde mar is cóir.
4. Taḃair do t'aṫair agus do d' ṁáṫair onóir.
5. Ná déin marḃaḋ.

F. 6. Ná déin guid.
7. Ná déin drúis.
8. Ná tabair fiadnaise bréige i n-aon cúis.
9. Ná fantuig fear ná bean nác leat féin.
10. Ná fantuig clann duine eile, ná a áirnéis.

C. Cad a ceanglan an céad aithne orainn?

F. Aon Dia amháin d' adhradh.

C. Conus déimimíd Dia d' adhradh?

F. Le creideamh, le dóchas, le cairdeacht, le h-urnuighe, agus le h-íobairt.

C. Cad é an níd creideamh?

F. Sobhailce diadha le na gcreidimíd go daingion gach ar mhúin Dia dúinn.

C. Cad é an níd dóchas?

F. Sobhailce diadha a bheis mainghín agus dóchas láidir dúinn go bhfagam an beatha shíoraíde agus na meodhain atá fiachtanach chum a raothughe.

C. Cad é an níd cairdeacht?

F. Sobhailce diadha a bheis dúinn Dia do ghrádhúghadh os cionn gach uile níd, ar a shon féin, agus ár gcómharsa mar sinn féin ar son Dé.

C. Cé h-é ar gcómharsa?

F. An chine daona uile, ár nathair chóm maith le n-ár gcáirdeadh, agus iad san mar an céadna nách d' ár gcreideamh.

C. An gcoirgean an aithne seo orainn onóir do thabairt do na naoimh?

F. Ní choirgean, de bhríg ná tugaimíd dóibh an ard onóir is dual do Dhia féin.

C. Cad é an deifhrígeacht atá idir an onóir a thugaimíd do na naoimh agus an onóir a thugaimíd do Dhia féin?

F. Is ar Dhia amháin d' iarraimíd grásta agus trócaire, agus ní iarraimíd ar na naoimh acht a n-impíde do chur suas chum Dé ar ár son.

C. Cad fá go n-onóraimíd taire na naomh?

F. De bhríg go raibhdar a gcuirp noime seo 'na dteampail ag an Spiorad Naomh agus go bhfagaid siad onóir an lá déanach ar neamh.

C. Cad fá go leigimíd rinn féin ar ár nglúiniḃ i láṫair íoṁáġṫa Ċríord agus na naoṁ?

F. Ċum ár rmuinte do focrúġaḋ ar ḟlaṫar Dé agus ċum rinn féin do rfreagaḋ ċum aiṫrir do ḋéanaṁ ar na naoiṁ i n-ár mbeaṫa.

Ceaċt a naoí.

C. Cad a ċeanglan an dara h-aiṫne orainn?

F. Ár móide agus ár ngealaṁna dlirtineaċa do ċoimeád.

C. Cad a ċoirgean an dara h-aiṫne orainn?

F. Gaċ deardaḋ neaṁ-ċeart; bréige; miona móra; eargaíníde; diaṁarlaḋ; agus focail naoṁaiṫireaċa.

C. An coir ró ṁór leaḃar eiṫig do ṫaḃairt?

F. Coir ró rganraṁail ireaḋ é, mar glaoḋtar ar Ḋia ċum riaḋnaire ḋéanaṁ go ḃfuil an níḋ a deirtar díor, agus gan ann go riorać aċt bréag.

C. Cad a ċeanglan an tríṁaḋ h-aiṫne orainn?

F. An Doṁnaċ do ċaiṫeaṁ i n-úrnuiġṫe agus i ngnóṫaíḃ diaḋa eile.

C. Cad iad na gnoṫaí diaḋa eile iadran?

F. Airrle an d'éirteaċt, beiṫ ag éirteaċt le teagarg, agus ag léiġe leaḃar ċríordaṁla.

C. Cad a ċoirgean an tríṁaḋ h-aiṫne orainn?

F. Gaċ uile obair ḟaoṫruiġṫeaċ gan riaċtanar agus bruire lae an Tiġearna go naoṁ-aiṫireaċ.

C. Cad d' órduiġean an ceaṫraṁaḋ aiṫne?

F. Gráḋ agus urraim agus onóir do ṫaḃairt d' aiṫreaċaiḃ agus do ṁáiṫreaċaiḃ agus d' uaċtaránaiḃ.

C. Cad a ċoirgean an cúigṁaḋ aiṫne orainn?

F. Gaċ dunṁarḃaḋ toilṫeaṁail, troid agus imrear.

C. Cad eile a ċoirgean an cúigṁaḋ aiṫne?

F. Gaċ anċaint ṫarcairneaċ, fuaṫ, feargg agus rún díoġaltair.

C. Cad a ċoirgean an réṁaḋ aiṫne?

F. Gaċ cóṁluadar míġeanmnaíde le fear, nó le bean, náċ le duine féin.

C. Cad eile a ċoirgean an aiṫne reo?

F. An uile aṁarc, nó focal, nó gníoṁ, míġeanmnaíde.

C. Cad a ċoirgean an ṡeaċṫmaḋ aiṫne?

F. Aon niḋ de ċuid duine eile do ṫógáil nó do ċoimeád go h-aimdeaġṫaċ; agus gaċ díogḃáil dá ndéinteas do'n ċóṁarṡa 'na ṡṫuas.

C. Cad tá d'ḟiaċaiḃ orainn a ḋéanaṁ an tan a ḃíon cuid duine eile go neaṁḋlisteaċ againn?

F. Ní ḟoláir dúinn é ṫaḃairṫ ṫar n-air má'r ḟéidir dúinn é, nó ní maiṫḟar an peaca ḋúinn.

C. Cad a ċoirgean an t-oċtṁaḋ aiṫne?

F. Gaċ ḟiaḋnaise neaṁḟíṡinneaċ, breiṫeaṁntas anoban, bréaga, cúlċaint, agus ṡomaíḋeaċt.

C. Cad tá d'ḟiaċaiḃ ar an muintir a ṁarluíġean clú a gcóṁarṡan?

F. Ní ḟoláir dóiḃ a ndíoṫal do ḋéanaṁ ar an gclú do ċaraḋ, nó ní maiṫḟar an peacaḋ dóiḃ.

C. Cad a ċoirgean an naoṁaḋ aiṫne?

F. Gaċ ṡmuineaṁ toilṫeaṁail dúire, dúil ṁíġean-mnaíḋe, agus dlúṫócáidí, nó ṗáṫana, ċum ṡmuinte ṡṫuailiġṫe.

C. Cad a ċoirgean an deiċṁaḋ h-aiṫne?

F. Gaċ dúil neaṁḋlisdineaċ i gcuid ár gcóṁarṡan.

Ceaċt a deiċ.

C. An ḃfuil sé ceangailte orainn mar an gcéadna aiṫeanta na h-Eaglaise do ċoimeád?

F. Tá, óir "an t-é ná h-éirtean leis an Eaglais," adeir Críosd, "creidiġ gusnab ionan é agus an págánaċ nó an poiblicánaċ."

C. Cá ṁéid aiṫne ṫug an Eaglais dúinn?

F. Sé h-aiṫeanta:—

1. Aifrion d'éirteaċt gaċ Doṁnaċ agus lá saoire.
2. Troigsad agus tréiġnas do ḋéanaṁ ar na laeṫanta óṡduiġṫe.
3. Faoisdin do ḋéanaṁ i n-ár bpeacaíḃ, an ċuid is lúġa ḋé, uair sa mbliain.
4. Corp Críosd do ġlacaḋ um Ċáisg nó tímpal na Cásga.

5. A gceart féin do díol leis an Eaglais.
6. Gan póraḋ do ḋéanaṁ ra n-aimsir ċoisgiṫe, ná ins na glúinib toisṁisgṫe gaoil.

C. Cad é an níḋ lá tosgaiḋ?

F. Lá ná ceaduiġṫeas dúinn do ċaiṫeaṁ aċt aon ḃéile aṁáin, agus as a mbíon feóil toisṁisgṫe orainn.

C. Cad a tuigteas le laeṫiḃ tréiġnais?

F. Laeṫe 'na gcoisgtas feóil orainn aċt as as féidis linn ás ngnáṫ-ḃéilíḋe do ċaiṫeaṁ.

C. An leór dúinn dul uais ra mbliain ċum faoisdine?

F. Ní leór. Tá faoísdin ġnáṫaċ síaċtanaċ do gaċ uile ḋuine, aċt tá ceangailte orainn fé ṗéin ṗeacaḋ ṁaisḃ gan ḃeiṫ bliain iomlán gan faoísdin.

C. Cá ḃfuil sé d' ṗiaċaiḃ orainn comaoíne do ġlacaḋ um Ċáisg?

F. I n-ás bprióirte féin.

Ceaċt a h-aondéag.

C. Cad é an níḋ úrnuiġe?

F. Tógáil as gcraṫaċa ruas ċum Dé, ċum buíḋċais do ḃreiṫ leis, ċum é do ṁolaḋ, agus ċum a ṫaḃartaisí d' iarraiḋ.

C. Cá uair ba ċóir dúinn úrnuiġe do ráḋ?

F. Ba ċoir ná beaḋ i n-ás mbeaṫa, ⁊ tá íḋbirṫa do Ḋia, aċt aon úrnuíġe aṁáin ċóṁnuiġṫeaċ; gideaḋ, tá d' ṗiaċaiḃ orainn úrnuiġe do ḋéanaṁ go h-áirġṫe as maidin agus um ṫráṫnóna, agus i n-am gaċ caṫa agus gaċ guaire.

C. Cad iad na h-úrnuiġṫe is mó a cóṁairliġṫas dúinn do ráḋ?

F. An Paidir, an t-Ave Maria, agus an Ċré.

C. Cé ḋéin an Paidir?

F. Íosa Críosd, molaḋ go deó leis!

C. Cé ḋéin an t-Ave Maria?

F. Do ḋéin an t-Aingiol Gábriel agus Maoṁ Eilís an ċéad ċuid ḋé, agus do ḋéin an t-Eaglais an ċuid eile.

C. An bfuil sé dleagtaḋ onóir do ṫaḃairt do'n Ṁaigdean Ġlórṁar?

F. Tá go cinte, de ḃríġ gur ṫug Dia féin onóir di agus "go ndéarfaid cineaċa an domain gur beanuiġte í."

C. Cad í an onóir a ḃeirimíd di?

F. Onóraimíd í or cionn na naoṁ uile de ḃríġ gurab í mátair Ċríosd í, aċt ní ṫugaimíd di an onóir is dual do Dia.

Ceaċt a dóḃéag.

C. Cad a ṫuigean tu le sácramint?

F. Cóṁarta roḟeicre a ċeap Críosd ċum grásta ṫaḃairt dúinn.

C. Cad ar go bfuil cóṁaċta ag na sácramintí ċum grásta ṫaḃairt dúinn?

F. Ar mórluaċd beaṫa Ċríosd agus a ḃáis, a ċuirid ċum socair d'ár n-anamnaċaiḃ.

C. Cá ṁéid Sácramint ann?

F. Seaċt Sácramintí.

1. Baisde.
2. Dul fé láiṁ easboig.
3. Corp Críosd.
4. Aiṫríġe.
5. Ola ḋéanaċ.
6. Ord beanuiġte.
7. Pósa.

C. Cad é an níḋ Baisde?

F. Sácramint a ġlanan sinn ó ḟeaca an t-sínsir, agus a ḋéinean Críosdaiḃe agus clann Dé dínn.

C. Conus is cóir d'ḟear no do ṁnaoi baisde ṫaḃairt do leanḃ i n-am siaċtanais?

F. Bas uisge do ḋortaḋ ar ċeann an leinḃ, agus a ráḋ le n-a línn sin, "Baisdim ṫu i n-ainim an Aṫair agus an Ṁic agus an Spiorraid Naoiṁ."

C. Cad é an níḋ dul fé láiṁ easboig?

F. Sacramint do neartuiġean sinn i n-ár gCreideaṁ.

C. Conuṙ ṙ cóiṙ ḃeiṫ olaṁ ċum ṙácṙamínt ḋul-ṗé-láiṁ-earboiġ do ġlacaḋ?

Ṗ. Ṗiop aiṫeanta áṙ gCṙeiḋiṁ do ḃeiṫ againn agur ḃeiṫ aṙ ṙtaiḋ na ngṙáṙt.

C. Cad é an deiṙṙíġeaċt atá iḋiṙ ṙácṙamínt ḋul ṗé láiṁ earboiġ agur ṙácṙamínt an ḃairtí?

Ṗ. Tá, go ndéinean an bairte Cṙíoṙdaiṫe agur clann Dé ḋínn, agur go ndéinean ḋul ṗé láiṁ earboiġ Cṙíoṙdaiṫe níoṙ iomláine ḋínn, agur raiġḋiúṙí cṙóga ḋ' áṙ Slánuiġṫeóiṙ Ìoṙa Cṙíoṙd.

C. An ḃṙuil ḋul ṗé láiṁ earboiġ ṙíaċtanaċ?

Ṗ. Aṙ a ṙon gur ṗéiḋiṙ ḋuine do ṙábáil i n' éaġmaiṙ, ḃeaḋ ḋuine ciontaċ i bpeaca ṙó ṁóṙ a ṫaḃaṙṙaḋ ṙailíġ ann.

C. Cad é an pionóṙ a ċuiṙeaḋ an Ḋaglaiṙ i dtuṙaċ aimṙiṙe aṙ na h-aiṫṙeaċa nó aṙ na máiṫṙeaċa a leigṙaḋ dá gclaínn báṙ d' ṙáġail gan an ṙácṙamínt ṙeo?

Ṗ. Aiṫṙíġe tṙí mblian. Agur tairbeánan ṙan dúinn gur móṙ an peaca ṙailíġ do ṫaḃairt ṙa tṙácṙamínt ṙeo an uaiṙ ṙ ṗéiḋiṙ é ṙáġail.

C. Cad é an tairḃe a ḋéinean an ṙácṙamínt ṙeo ḋúinn?

Ṗ. Neaṙtuíġean ṙé i n-áṙ gcṙeiḋeaṁ ṙinn, tugan ṙé miṙneaċ dúinn ċum áṙ gcṙeiḋiṁ d' aḋṁúġaḋ oṙ áṙd agur do ċoṙnaṁ i n-aġaiḋ naṁaḋ, agur ċum áṙ ndualgaṙ do ċóṁlíonaḋ gan náiṙe aṙ biṫ.

C. An dtugan ṙé aon tairḃe eile ḋúinn?

Ṗ. Tugan, de ḃṙíġ gur leiṙ a ġlacaimíd an Sṙioṙaid Naoṁ maṙ aon le na ṫíoḋlaicíḋe, agur ṙéala beannuiġṫe an Tiġeaṙna i n-áṙ n-anam, ċum go mbeiḋmiṙ 'náṙ raiġḋiúiṙí ċṙoḋa ag áṙ Slánuiġṫeóiṙ Ìoṙa Cṙíoṙd.

C. Ná tugan an Ḃairte an Sṙioṙaid Naoṁ agur a ṫíoḋlaicí ḋúinn?

Ṗ. Tugan, aċt ní ċóṁ h-iomlán leiṙ an ṙácṙamínt ṙeo é.

C. An ṗéiḋiṙ do ḋuine an ṙácṙamínt ṙeo do ġlacaḋ ṫaṙ aon uaiṙ aṁáin?

Ṗ. Ní ṗéiḋiṙ, agur ṙ peaca ṙó ṁóṙ é ġlacaḋ go ṙiṙaċ an dara h-uaiṙ.

C. Cad fá go mbuailean an t-earbog buile ḃair fa leacain ar an t-é a curtar fé láiṁ earboig?

F. Ċum a ċur i dtuigfint dó gur cóir dó ḃeiṫ olaṁ ċum gaċ marla agus tarcairne d' ḟulang ar fon an ċpeidiṁ.

Ceaċt a tríḋéag.

C. Cad é an níḋ Sácramínt Ċorp Críosd?

F. Fuil agus feóil anam agus Ḋíaċt ár Slánuiġṫeóra Íosa Críosd, fé ġné arán agus fíona.

C. An ḃfuil arán agus fíon i Sácramínt na h-altóra?

F. Ní'l, de ḃríġ go n-aċruíġṫar rubrtaint an arán agus an fíona i ḃfuil agus i ḃfeóil ár Slánuiġṫeóra Íosa Críosd, tré ḃríġ na ḃfocal le n-a ndéintear an coirpeacaḋ.

C. Conus is féidir an t-arán agus an fíon d' aċrúġaḋ i ḃfuil agus i ḃfeóil Críosd?

F. Le cóṁaċtaiḃ agus tré ṁóiṁaiṫear Dé, ná fuil aon níḋ doiceaṁail ná doḋéanta ḋó.

C. Cad a ṫuigean tú le íoḃirt?

F. Ġníoṁ Dia d' aḋraḋ, le n' adṁuíġmíd cóṁaċta Dé go h-iomlán or ár gcionn agus ár rpleáḋċar féin go fóirlíonta leis.

C. Cad í an íoḃirt atá fa dlíġ nua?

F. Íoḃirt an aifrinn.

C. An ḃfuil íoḃirt an aifrinn bun os cionn le h-íoḃirt na croise?

F. Ní'l, de ḃríġ gurab é an Slánuiġṫeóir céadna d' íoḃir é féin go fuilteaċ ar an gcrosr atá anois 'ġá íoḃirt féin ar ár n-altóiríḃ, ar mod neaṁfuilteaċ.

C. Cad iad na h-aḋḃair ar a n-abairṫar an t-aifrion?

F. Ċum glóire ṫaḃairt do Ḋia, ċum b. ḋ air do ḃreiṫ leis i dtaoḃ a ṫaḃairṫairí, agus ċum a ġrásta agus a ṫrócaire d' iarraiḋ.

C. Cad é an fáċ eile go ndeirtear an t-aifrion?

F. Ċum páire agus báir ár Slánuiġṫeóra do ċur ġ gcuíṁne ḋúinn.

C. Conuṡ ıṡ ceaṡt dúinn ḃeiṫ olam ċum cumaoíne?

F. Ní ḟoláiṡ dúinn ḃeiṫ aṡ ṡtaıd na nġráṡt, cheıdeaṁ beó do ḃeiṫ againn, dóċaṡ láıdıṡ, agus teaṡġráḋ caṡṫanaċta. Agus ıṡ éıgıon beiṫ aṡ céadlongan ó ṁeaḋan oıḋċe ṡoım ṡé.

C. Cad ıṡ ceaṡt dúinn a ḋéanaṁ taṡ éıṡ cumaoíne?

F. Iṡ ceaṡt duınn ṡuím aımṡıṡe do ċaıṫeaṁ ag bṡeiṫ buíḋċaıṡ le Dıa agus ag ṡáḋ úṡnuıġṫe.

C. An peaca móṡ cumaoíne do ġlacad aṡ droċ ṡtaıd?

F. Iṡ peaca ṡó ċṡıṫeaġlaċ é, óıṡ "an t-é d' ıṫean agus d' ólan aṡ droċ ṡtaıd," adeıṡ naoṁ Ṡól, "ıṫean ṡé agus ólan ṡé bṡeıṫeaṁantaṡ, 'ṡé ṡın, damnúġaḋ do ḟéın."

Ceaċt a ceaṫaıṡḋéag.

C. Cad é an níḋ Sácṡamínt na h-aıṫṡíġe?

F. Sácṡamínt le na maıṫteaṡ dúinn na peacaíḋe a ḋéanımíd taṡ éıṡ áṡ mbaıṡdí.

C. Cad ıad na cóṁaċda le na maıṫteaṡ peacaíḋe?

F. Leıṡ na cóṁaċda d' ḟáġ Cṡíoṡd agá eaġlaıṡ.

C. Cá uaıṡ d' ḟáġ ṡé na cóṁaċda ṡan agá eaġlaıṡ?

F. Go h-áıṡġṫe nuaıṡ a dúḃaıṡt ṡé le n-a Aṡṡolaıḃ, "Ġlacaıḋ an Sṡıoṡaıd Naoṁ; gıḋ b' ıad peacaíḋe a ṁaıṫṡıḋ ṡıḃ táıd maıṫte."

C. Cad í an tṡlíġ ıṡ ḟeáṡ ċum deaġḟaoíṡdıne do ḋéanaṁ?

F. Aṡ dtúıṡ ní ḟoláıṡ dúinn gṡárta Dé d' ıaṡaıḋ ċum í ḋéanaṁ maṡ ıṡ cóıṡ; an daṡa níḋ, ṡgṡúdaḋ dúṫṡaċtaċ oṡaınn ḟéın do ḋéanaṁ, ı dtaoḃ aıṫeanta Dé agus na h-Eaġlaıṡe, ċum ḟıoṡ d' ḟáġaıl cad ann, nó cá ṁéıd uaıṡ, a ṡeacuíġmaıṡ, le ṡmuíneaṁ le bṡıaṫaṡ le gṡíoṁ nó le ḟaılíġe; an tṡíṁaḋ níḋ, ṡınn ḟéın do ṡṡṡeagaḋ ċum doılġíṡ cṡoíḋe ḟá ḟeaṡġ do ċuṡ aṡ Dıa; agus anṡan, ṡún dainġean do ġlacaḋ gan an peacaḋ do ḋéanaṁ aıṡíṡ, aċt áṡ mbeaṫa do leaṡúġaḋ.

C. Cad é an níḋ cṡoíḋe ḃṡúġaḋ?

F. Doılġeaṡ cṡoíḋe agus ḟuaṫ don peaca oṡ cıonn gaċ uıle níḋ, de bṡíġ go gcuıṡean ṡé ḟeaṡġ aṡ Dıa.

C. Cad é an mód ir feár ċum rinn féin do rprreagad ċum croíde bṡúgad?

F. A ċuiṁneaṁ gur ċuirreamair fearg ar Dia a ṫuilean ár ngrád go h-iomlán.

C. Cad ir cóir dúinn a déanaṁ i n-am faoírdine?

F. Ir cóir dúinn beanaċt an tragairt d' iarraid; "adṁuiġim do Dia, ɜc," do rád, go dtí na focail "tré m' ċoir féin, ɜc"; rinn féin do ḋaorad i n-ár bpeacaí; anran na peacaí d' ínrint go ríṁnneaċ: anran "ar an aḋbar ran aṫċuingim, ɜc," do rad; agur é:rdeaċt go h-úṁal le cóṁairle an tragairt, agur ár gcaṫúgad d' aṫnuaċaint le linn é ṫabairt na h-arpolóide dúinn.

C. Cad ir cóir a ṁear do'n t-é a ċeilfad peaca marḃṫaċ i n-a ḟaoírdin?

F. Tuitean ré i gcoir uaṫbárać, agur i n-inead maiṫeaṁnaċair d' ḟáġail cuirean ré ruar níor mó fearg Dé.

C. Cad ir ceart dúinn a déanaṁ tar éir faoírdine?

F. Buíḋċar do breiṫ le Dia, agur ár mbreiṫeaṁnaċar aiṫríġe do ċúiteaṁ.

C. An ndéanfad an breiṫeaṁnaċar aiṫríġe a ċuirean an rargart orainn ráraṁ i n-ár bpeacaí i ngaċ uile ċár?

F. Ní déanfad: aċt ir féidir dúinn a dteartuíġean dé do déanaṁ ruar le gníoṁarṫaiḃ aiṫríġe uainn féin, agur le torad loġa, agur ba cóir dúinn fíorṫaiṫíġe déanaṁ de na gníoṁarṫaiḃ ráraiṁ reo.

C. An iad na beóda aṁáin a ḟéadan cúiteaṁ do ṫabairt 'n-a bpeacaí le gníoṁarṫaiḃ ráraiṁ?

F. An ṁuíntir a ġeibean bár ar rtaid na ngrárt agur ná bíon leórgníoṁ iomlán déanta acu 'n-a bpeacaíḃ ar an raoġal ro, fuilingid riad an leórgníoṁ iomlán i bPurgadóireaċt.

C. Cad a ṫuigean tu le Purgadóireaċt?

F. Rianór ar an raoġal eile, d' ḟuilingean an ṁuíntir a ġeibean bár ar rtaid na ngrárt agur gan ceart Dé do beit cúitiġṫe acu go h-iomlán 'na bpeacaí.

C. Cad é an creideamh Caitliceach i dtaobh Purgadóireachta?

F. Go bfuil a leithéid de ṡtaid ann, agus go bfuarghaltar an h-anamnacha a bíon ann le h-urnuighthe agus le deaghoibreacha na gCríosdaidhthe.

C. Cad a thuigean tu le logha?

F. Réidhteach ó'n bpianóir aimsiúil d' fhanan go minic i ndiaig an peaca tar éis maitheamhnachais d' fhághail ansa choir.

C. Cé thugan amach logha?

F. An eaglais.

C. An maithean logha peacaí?

F. Ní mhaithean. Ní fholáir na peacaí do bheith ma'tte sul ar féidir torrach an logha d' fhághail.

Ceacht a cúigdéag.

C. Cad is Dia dhéanach ann?

F. Sácramint a cuireadh ar bun chum nirt agus fusnachta thabairt do dhaoinibh le linn báis dóibh.

C. Cad a thuigean tu le h-Órdu beannuighthe?

F. Sácramint a bheir earboig, ragairt, agus cléir eile, do'n eaglais.

C. Cad a thuigean tu le pórrach?

F. Sácramint a bheir grásta do'n lánmhain pórtha chum beith gráthach dílis dá chéile agus a gclann do thabairt suas go suaghalta críosdamhail.

C. An féidir na sácramintí ghlacadh an achuair?

F. Is féidir acht amháin Bairtse, dul fé laimh earboig, agus Órdu Beannuighthe.

C. Cad fá nách féidir iad san do ghlacadh an achuair?

F. Mar cuirid siad cómharcha, no réalachadh, spiorradálta sa n-anam, nách féidir go bráth do chur ar clódh.

Ceacht a réidéag.

C. Cá uair a bearfidh Dia breitheamhntar orainn?

F. Gan ṡtad tar éis ár mbáis, agus lá an bhreitheamhntair generalta.

C. An eireóchaid ár gcuirp uile an lá déanach?

F. Eireóchaid, le h-órdúghadh Dé,

C. Cé ḃéarfiḋ breiṫeaṁntar orainn an lá déanaċ?

F. Íosa Críosd.

C. Cad fá go dtaḃarfiḋ sé breiṫeaṁntar orainn an lá san, tar éis breiṫeaṁntais do ṫaḃairt orainn gan ṡtad tar éis ár mbáis?

F. Ċum a ċirt do ṫairbeánaḋ os cóṁair an domain, ċóṁ maiṫ agus do ṫairbeáin sé a ṫrócaire.

C. Cad déarfiḋ Críosd leis an ndrong maluiġṫe an lá déanaċ?

F. "Imṫíġiḋ uaim, a ḋrong ṁaluiġṫe, go teine ṡíorruiḋe, do h-olṁuíġeaḋ do'n diaḃal agus dá aingiolaiḃ."

C Cad déarfiḋ Críosd leis na deaġḋaoiniḃ an lá déanaċ?

F. "Gluaisíġ liomsa, a ḋrong ḃeanuiġṫe seo m' aṫar, agus glacaig an ríġeaċt atá olaṁ daoiḃ."

C. Cá faċaiḋ an drong maluiġṫe an lá déanaċ?

F. Cuirfear, idir ċorp agus anam, iad go pianta ṡíorruíḋe.

C. Cá faċaid na deaġ ḋaoine an lá déanaċ?

F. Raċfid, le n-a gcuirp glórṁara doṁarḃṫaċa, go flaṫas Dé.

C. Cad a ċialuíġean "amen"?

F. Bíoḋ mar sin.

APPENDIX.

C. An bfuil gaċ peapsa fé leiṫ, de na trí peapsanaiḃ, 'na Ḋia?

F. Tá, go fíor.

C. Náċ rin trí deiṫe fé leiṫ ann?

F. Ní h-eaḋ aċt trí peapsana fé leiṫ i n-aon Ḋia amáin.

C. Conus san?

F. Mar ní'l inn na trí peapsanaiḃ aċt aon nádúr amáin diaḋa.

C. An féidir dúinn an níḋ rin do ṫuigsint?

F. Ní féidir, aċt tá sé ceangailte orainn a ċreideamaint gur fíor é.

C. Conus ir féidir dúinn a ċreiṫeamaint gur fíor é muna féidir dúinn é ṫuigsint?

F. Ir 'mó ruḋ ir fíor náċ féidir linn a ṫuigsint, agus ir 'mó ruḋ a ċreidimíḋ náċ féidir linn a ṫuigsint.

C. Ca b' fior dúinn an fíor go bfuil trí peapsan i n'Ḋia?

F. Mar d' foilsig Ḋia féin dúinn é.

C. Ciacu de na trí peapsanaiḃ a ġlac colan daona?

F. An Mac.

C. Cad a ġlac sé?

F. Corp agus anam daona.

C. Cá 'r ġlac sé colan daona?

F. I mbroinn na Maiġdine Muire.

C. Conus?

F. Le h-oibriúġaḋ ó'n Spiorad Naoṁ.

C. Caṫain?

F. Lá féile Muire, an cúigṁaḋ lá fiċid do Ṁárta, naoi gcéad déag bliaġan ó sin.

C. Cathain a fuagadh é?
F. Oíche Nodlag, trí ráta ó'n Máirta ran.
C. Cad é an ainim a tugadh air?
F. Íosa Críosd.
C. An bfuil an dara pearsa de'n Tríonóid 'na Dia agus 'na duine ó rin?
F. Tá.
C. Conus is féidir Dia agus duine beith i n-aon phearsain amháin?
F. Ní féidir an níodh rin do thuigsint.
C. An bfuil sé ceangailte orainn é chreideamhaint?
F. Tá.
C. Cá b' fhios dúinn an fíor é?
F. D' fhoilsig Dia dúinn é.

C. Cad chuige gur ghlac Mac Dé colan daona?
F. Chum bás d' fhulang ar ár son.
C. Cathain a fuair sé bás?
F. Aoine an Chéasta.
C. An 'mó nádúr i n-Íosa Críosd?
F. Dá nádúr, nádúr Dé agus nádúr duine.
C. Nuair a fuair sé bás ar sgar a anam le n-a chorp?
F. Do sgar.
C. Ar sgar nádúr Dé le n-a anam?
F. Níor sgar.
C. Ar sgar nádúr Dé le n-a Chorp?
F. Níor sgar.
C. Conus d' aiseíbis sé ó'n mbás?
F. Thug sé a chorp agus a anam chum a chéile arís, le n-a chómhacht féin, agus anran bí sé glórmhar do-mharbhtach, ag eirghe dó ar an uaig.
C. Cad a tuigtar le dearghabáil ár Slánuightheora?
F. A ghabáil ar dearláimh Dé.
C. Cad é bríg na bhfocal ran, "ar dearláimh Dé."
F. Go bfuil ag Íosa Críosd, ra mhéid gur Dia é, na chómhacta céadna atá ag an Athair Síoruidhe, agus ra mhéid gur duine é gurab é is giorra do Dia inr na flathais.

C. Cad ċuige gur ḟuiling Críosd bás ar ár son-ne?

F. Cuid ainn do ḟaosad ó ifrion agus ó ċóimhdaċtaiḃ an diaḃail.

C. Cad do ḃeir ainn i gcóimhdaċtaiḃ an diaḃail?

F. Peacaḋ an tsínsir.

C. Conus a ṫáinig ainne ḃeiṫ ciontach i bpeacaḋ an tsínsir?

F. Óir, an earuimhluiġeaċt a ḋéin ár gcéad aṫair agus ár gcéad mháṫair, do ċuir sé an peacaḋ oirṫe féin agus ar a sliocht, agus mar ġeall air sin do geineaḋ agus do ḟuġaḋ ainn i bpeacaḋ.

C. Ar ċuaiḋ aoinne de ṡliocht Adam agus Éva saor ó'n bpeacaḋ san?

F. Do coimeádaḋ an Maigdean Muire saor uaiḋ, óir ḃí sí le ḃeiṫ 'na máṫair ag Mac Dé.

C. Ar ḟuġaḋ aon duine eile saor uaiḋ?

F. Do ḟuġaḋ, Naomh Eóin Baptiste. Do ġlanaḋ é ó peacaḋ an tsínsir agus é i mbroinn a mháṫar.

C. Cé ċuir an eaglais ar bun?

F. Íosa Críosd.

C. Conus aiṫnígteas an eaglais a ċuir Críosd ar bun ó gaċ eaglais eile?

F. Táid ċeiṫre cóimhdaṫaíde rofeicse ar eaglais Ċríosd.

C. Cad iad na ċeiṫre cóimhdaṫaíde iad san?

F. Aondaċt, naomṫaċt, catiliceaċt agus appolaiṫeaċt.

C. Cad a ċialuiġean aondaċt na h-eaglaise?

F. Nár ċuir Críosd ar bun aċt aon eaglais amháin, gur ċuig dí aon ċreideamh amháin, agus gur ċuir sé os a cionn ar an saoġal so aon ċeann rofeicse amháin.

C. Cé h-é ceann rofeicse na h-eaglaise?

F. An Pápa.

C. Cad a ċialuiġean naomṫaċt na h-eaglaise?

F. Gur naomṫa an t-é ċuir ar bun í, gur naomṫa a teagasg, gur naomṫa iad a. sacramintí, agus go ḃfuilid daoine naomṫa le fáġail i gcóimhnuiġe inti.

C. Cad a ċialuiġean caitiliceaċt na h-eaglaise?

F. Gur ḟearaiṁ ṡí gan ċlaoḋclóḋ ó ċuir Críosd ar bun í go dtí indiu, agus ṡeasóċaiḋ ṡí go deise an traoġail, agus go leaṫṡar í ar ṗuid an domhain uile.

C. Cad a ċialuiġean arṗolaiṫeaċt na h-eaglaise?

F. Gurab í an eaglais ċéadna indiu í a ċraoḃ-ṡgaoileadar na h-arṗoil ar dtúis, agus gur b' í an eaglais ċéadna í an uile lá i gcaiṫeaṁ na h-aimsire sin.

C. An ṁuintir a ṗuġaḋ agus do tógaḋ i gcreideaṁ eile, agus go dtuigid 'na h-aigne, i láṫair Dé, gurab é an creideaṁ ṡḟuinneaċ atá acu, an ḃṗuilid na daoine sin geárṫa amaċ ó'n eaglais?

F. Ní 'lid. Ḃaimid na daoine sin le h-anam na h-eaglaise agus táid siad páirteaċ i gcomaoine na naoṁ, ar ṡlíġ, agus i n-a lán de ṡaidḃreas ṡpiorad-álta na h-eaglaise, bíoḋ gan a ṡior san do ḃeiṫ acu féin.

C. An 'mó ṡóid peacaḋ ann?

F. Dá ṡóid; peacaḋ an tsínsir agus peacaḋ gníṁ.

C. An 'mó ṡóid peacaḋ gníṁ ann?

F. Dá ṡóid; peacaḋ marḃṫaċ agus peacaḋ soloġ-taċ.

C. An 'mó cuma 'na ndéinteas peacaḋ?

F. Ceiṫre ċuma; le smuineaṁ le bruaṫar le gníoṁ agus le ṗáilíġe.

C. An peacaḋ gaċ droċ smuineaṁ?

F. Ní h-eaḋ muna dtugtar toil dó.

C. Cad iad na coinġíl atá síaċtanaċ ċum gníṁ do ḃeiṫ 'na ṗeacaḋ?

F. Ní ṗoláir é ḃeiṫ toilteaṁail agus é ḃeiṫ i n-aġaiḋ dlíġe Dé.

C. Conus a déinteas peacaḋ le bruaṫar?

F. Le focal peacaṁail nó le caint peacaṁail.

C. Cad a ṫuigean tu le dlíġ Dé?

F. Aiṫeanta Dé agus na h-eaglaise.

C. Cad í an aiṫne a bhfuil le fhuineaṁ dhúireaṁail?

F. An naoiṁad aiṫne d'aiṫeantaiḃ Dé.

C. Cad í an aiṫne a bhfuil le gníoṁ dhúire, nó le focal dhúireaṁail?

F. An réṁad aiṫne d'aiṫeantaiḃ Dé.

C. Cad í an aiṫne a bhfuil le leaḃar éiṫig do ṫaḃairt?

F. An dara h-aiṫne agus an t-oċtṁad aiṫne.

C. Conus a ḃfuilean leaḃar éiṫig an dara h-aiṫne?

F. Mar nuair a ṫugan duine an leaḃar tugan ré Dia mar uradh leis, go ḃfuil an fífinne aige dá ínnfint, agus már éiṫeaċ atá aige dá ínfint i n-inead na fífinne, cuireann ré an t-éiṫeaċ fan i leiṫ Dé, agus fin diamhasla.

C. Conus a ḃfuilean ré an t-oċtṁad aiṫne?

F. Leis an mbréig féin.

C. Cad í an aiṫne ḃfuilfeadh duine a ḟéanfadh a ċreideaṁ?

F. An ċéad aiṫne, agus an dara h-aiṫne. Agus bhfuilean ré an t-oċtṁad aiṫne leis, mar réanan ré os cóṁair dacíne an níḋ a ċreideann ré 'n-a ċroíde agus fin bréag.

C. Cad í an aiṫne ḃfuilfeadh duine d'íosfadh feóil De h-Aoine?

F. An dara h-aiṫne d'aiṫeantaiḃ na h-eaglaise.

C. Cad í an aiṫne a ḃfuilfeadh duine d'ḟanfadh breis agus bliaġain gan dul ċum faoísdine?

F. An tríṁad aiṫne d'aiṫeantaiḃ na h-eaglaise, agus ḃeadh an aiṫne bhfuilfe aige ċoṁ luaṫ agus beadh an ḃliaġain iomlán caiṫte aige.

C. Cad í an aiṫne a ḃfuilfeadh an t-é ḋéanfadh díoḃáil d'á ċóṁarfain 'na ċuid?

F. An reaċtṁad aiṫne.

C. Cad í an aiṫne a ḃfuilfeadh duine ḋéanfadh díoḃáil d'á ċóṁarfain 'na ḟearfain?

F. An cúigṁad aiṫne.

C. Cad í an aiṫne a ḃrisfaḋ duine a ċaisfaḋ é féin ar meisge?

F. An ċúisġṁaḋ aiṫne.

C. Conus san?

F. Déinean sé díoḃáil d'á ḟearrain féin, mar bainean sé ḋó féin an ṁeaḃair agus an ċiall a ṫug Dia ḋó, agus sin peacaḋ trom i n-aġaiḋ Dé.

C. Cad a tuigtar le col?

F. Ġaol nó cóṁgar do ġní corg ar ḟóraḋ.

C. Cad é an gaol a ġní corg ar ḟóraḋ?

F. Ċeiṫre glúine gaoil, ag cóṁreaṁ ó'n bhréiṁ.

C. Cá ḃfuil an ḃréaṁ?

F. An lánṁa ó'n ṡíolraiḋ na ċeiṫre glúine gaoil.

C. Ainimnig na ċeiṫre glúine?

F. Clann na lánṁan an ċéad ġlúin;
Clann na clainne sin, an dara glúin;
A gclann san, an tríṁaḋ glúin;
Agus a gclann san airir, an ceaṫrṁaḋ glúin.

C. Cad é an deirfiġeaċt atá idir ġaol agus cóṁgar?

F. Sa ġaol sroisean gaċ glúin ar ṫaoḃ na ċeiṫre glúine ar an dtaoḃ eile. Sa ċóṁgar ní ḟoiridh na ċeiṫre glúine ar taoḃ aċt aoinne aṁáin ar an dtaoḃ eile. Tá cóṁgar idir ḟear agus gaolta a ṁná, nó idir ṁnaoí agus gaolta a fir, aċt tá gaol idir aon ḃeirt atá lairtig de na ċeiṫre glúiniḃ.

C. An ḃfuil cóṁgar sroisiaḋálta ann?

F. Tá. An t-é ḟearuiġean ċum bairtí le leanḃ, tá cóṁgar sroisiaḋálta idir é agus an leanḃ, agus idir é agus máṫair an leanḃ; agus tá cóṁgar sroisiaḋálta idir an ṁáṫair-bairtí agus an leanḃ, agus idir í agus aṫair an leinḃ.

C. An gcoirgean an cóṁgar san póraḋ?

F. Coirgean.

C. An ḃfuil aon ċóṁgar sroisiaḋálta eile ann?

F. Tá. Eirígean an cóṁgar céadna, ar an gcuma céadna, ó ṡácramint dul sé láiṁ earboig.

C. Cad a ṫuigean tú le póraḋ sé ċeilt?

F. Póraḋ ná déinteas or cóṁair na h-eaglaise.

C. Cad a ṫuigean tú le "or cóṁair na h-eaglaire"?

F. Ní foláir fagaṁr na fairóirte, iona gcóṁnuiġean an lánṁa nó duine acu, do beiṫ 'ġá bpóraḋ, agus beiṁr nó triúr finniṫe do beiṫ láiṫreaḋ. Gan ran do beiṫ aṁlaiḋ tá an póraḋ fé ċeilt ó'n eaglair, agus ní póraḋ i n-aon ċor é.

C. An bfuil an dlíġ rin i bfeiḋm inr gaċ uile áit?

F. Ní'l. Ir dlíġ í do ḋein an eaglair i gCóṁairle Ṁór na Treiḋinte, agus táid crioċa nár cuireaḋ dliġṫe na Cóṁairle rin i bfeiḋm fór iontа.

C. Cad iad na faidreaċa áirġṫe ir gnáṫ le daoiniḃ do ráḋ ar maidin agus irdoiḋċe?

F. "Ár n-Aṫair atá ar neaṁ," agus "Go mbeanúiġṫear duit, a Ṁuire," agus Créḋ na n-Arpol, agus "Adoṁuíġim do Ḋia." Agus ba ṁaiṫ an ruad an Ċoróinn Ṁuire do ráḋ leir.

C. Cé ċúm an ṗaidir rin, "Ár n-Aṫair atá ar neaṁ"?

F. Íora Críord féin, molaḋ go deo leir!

C. Cad ċuige gur ċúm ré an ṗaidir rin?

F. Ċum a ṁúine ḋúinne conur ir ceart dúinn ár n-aṫċuingí do ċur ċum Dé.

C. Cá ṁéid aṫċuinge ra ṗaidir rin?

F. Seaċt n-aṫċuinge.

C. Abair iad?

F. Iarraimíd ar Ḋia, ar dtúir, go gcuirfaḋ ré i n-ár gcroíḋṫiḃ uile a ainim do naoṁuġaḋ, 'ré rin glóire agus onóir do ṫaḃairt d'á ainim ró naoṁṫa.

Sa dara h-aṫċuinge iarraimíd ar Ḋia go dtiocfaḋ a ríġeaċt, 'ré rin le ráḋ, go mbeaḋ ríġeaċt agus buaḋ ar an bpeacaḋ ag gráṫa Dé i n-ár gcroíḋe go h-iomlán ar an raoġal ro, ionur go bfraiġmír ríġeaċt na bflaṫar ar an raoġal eile.

Sa tríṁaḋ h-aṫċuinge iarraimíd ar Ḋia gráṫa ṫaḃairt do'n ċine daona uile ionur go ndéanrí a ṫoil naoṁṫa ar an raoġal ro go h-iomlán, ré mar a ḋéiniḋ na naoiṁ agus na h-ainġil a ṫoil ar neaṁ.

Sa ċeaṫṁaḋ aṫċuinge iarraimíd ar Ḋia gaċ níḋ atá i n-earnaṁ orainn i dtaoḃ anama agus ċuirp.

Sa ċúiġṁaḋ aṫċuinge ꝛaꝛaimíḋ aꝛ Ḋia áꝛ bpeacaí do ṁaiṫeaṁ dúinn, agus ꝛgeallaimíḋ dó go maiṫꝛimíḋ féin do'n uile ḋuine gaċ gníoṁ a déantaꝛ i n-áꝛ n-aġaiḋ.

Sa ꝛéṁaḋ aṫċuinge ꝛaꝛaimíḋ aꝛ Ḋia ꝛinn do ċoimeáḋ le n-a ġꝛáꝛtaiḃ ó gaċ contaḃaiꝛt peacaḋ.

Sa ꝛeaċtṁaḋ aṫċuinge ꝛaꝛaimíḋ aꝛ Ḋia ꝛinn do ꝛaoꝛaḋ ó an uile olc agus go móꝛ móꝛ ó'n bpeacaḋ.

C. Cad iad na tíoḋlaicí a ṫugan duit ꝛé láiṁ earboig dúinn?

Ꝛ. Seaċt tíoḋlaicí an Spiꝛaid Naoiṁ.

C. Abaiꝛ iad?

Ꝛ. Eagna, Tuigꝛint, Cóṁaiꝛle, Neaꝛt, Ꝛioꝛ, Cꝛáiḃ-ṫeaċt, Eagla an Tíġeaꝛna.

C. Cad iꝛ Eagna ann?

Ꝛ. Tíoḋlaice ó'n Spiꝛaid Naoṁ, a ṫugan neaṁꝛuim dúinn i neiṫiḃ ꝛaoġalta agus ꝛꝛeóiꝛ i ngnó áꝛ n-anama.

C. Cad iꝛ Tuigꝛint ann?

Ꝛ. Tíoḋlaice ó'n Spiꝛaid Naoṁ, tꝛé n-a dtuigimíḋ go ꝛoiléiꝛ ꝛíꝛinní áꝛ gcꝛeidiṁ, agus tꝛé n-a ndéinimíḋ dá ꝛéiꝛ.

C. Cad iꝛ Cóṁaiꝛle ann?

Ꝛ. Tíoḋlaice ó'n Spiꝛaid Naoṁ, a ꝛeólan ꝛinn ċum glóiꝛe ṫaḃaiꝛt do Ḋia, agus ċum leaꝛ áꝛ n-anama do ḋéanaṁ.

C. Cad iꝛ Neaꝛt ann?

Ꝛ. Tíoḋlaice ó'n Spiꝛaid Naoṁ, a ṫugan miꝛneaċ ꝛꝛioꝛaḋálta ḋúinn ċum gaċ buaiꝛt agus tꝛioḃlóiḋ ꝛaoġalta d' ꝛulang aꝛ ꝛon Ċꝛíoꝛd, agus ċum buaḋ do ḃꝛeiṫ aꝛ naṁaid áꝛ n-anama.

C. Cad iꝛ Ꝛioꝛ ann?

Ꝛ. Tíoḋlaice ó'n Spiꝛaid Naoṁ, le n-a n-aiṫníḃíḋ an tꝛíġ ċóiꝛ ċum Dé, ionuꝛ go leanꝛimíꝛ í, agus le na n-aiṫníḃíḋ an tꝛíġ atá aiṁleaꝛta, ionuꝛ go ꝛeaċ-nóċaimíꝛ í.

C. Cad ir Cráibdeacht ann?

F. Tiodlaice ó'n Sprorraid Naomh, a beir dúinn gach níd a tabharfad glóire agur onóir do Dia do déanamh go h-éargna agur go h-úmhal.

C. Cad ir eagla an Tigearna ann?

F. Tiodlaice ó'n Sprorraid Naomh, tré n-a gcrid-nígmíd le h-eagla roimh aon níd do déanamh a cuirfad fearg ar Dia.

Teachtaireacht an Aingil.

V. Táinig Aingeal an Tigearna le rgéala cum Muire.

R. Agur do gaid rí gein ó'n Sprorraid Naomh.

Go mbeanuígtear duit, a Mhuire, 7c.

V. Féuch, mire cailín an Tigearna.

R. Go ndéintear liom do réir t' focail.

Go mbeanuígtear duit, a Mhuire, 7c.

V. Agur do glac Mac Dé colan daona.

R. Agur do chóhnuig ré 'nár mearg.

Go mbeanuigtear duit, a Mhuire, 7c.

V. Guid orainn, a naomh Mhátair Dé.

R. Ionur go mb' fiú rinn geallamhna Chríord d' fágail.

Go mbeanuigtear duit, a Mhuire, 7c.

An Guíde.

Guidmíd tu, a Tigearna, do grárta do dortad go lionmar i n-ár n-anamnacha, ionur, tar éir fior d' fágail dúinn, tré teachtaireacht an aingil, ar teacht Iora Chríord, do Mhic, i gcolan daona, go dtiocfad linn rroirint cum glóire a aireimíge tré neart a fáire agur a croire naomhta, tré Iora Chríord ár dTigearna.—Amen.

Go dtugaid Dia cabair agus congnaṁ i gcóṁnuiġe dúinn. Agus go dtugaid Dia ruaineas ríoruíde do na ríoraonaib d'imṫig róṁainn. Amen.

An Salbé Regina.

Go mbeanuiġṫear duit, a Banríġan Beanuiġṫe, a ṁáṫair na trócaire, ár mbeaṫa, ár mírleaṫ agus ár ndóċas. Is ort a rgreadaimíde, clann boċt díbeartha Éba; is ċúgat a ċuirimíd ruas ár n-ornaíde, le tuirse agus le caoí, ó'n ngleann so na ndeor; iompuig orainn dá brís sin, ó's tu ár gcornaṁ, do fúile ceannsa, le truaġ agus le taire, agus nuair a beid deise le n-ár ndíbirt as an saoġal so, tabair radarc dúinn ar ṫoraḋ do broinne, Íosa.

V. Guid orainn, a Naoṁ Ṁáṫair Dé, ꝛc.

(Mar atá ṫuas.)

Liodán na Maiġdine Muire.

Cuirimíd sinn féin fé d'ċomairce, a naoṁ Ṁáṫair Dé. Ná diúltuig d'ár n-úrnuiġṫe i n-am ár ríaṫtanais, aċt ó'n uile baoġal saor sinn, a Ṁaiġdean ġlórṁar beanuiġṫe.

A Ṫiġearna, déin trócaire orainn.
A Ċríosd, déin trócaire orainn.
A Ṫiġearna, déin trócaire orainn.
A Ċríosd, éist linn.
A Ċríosd, éist go ceannsa linn.
A Dia, a Aṫair na bflaṫas, déin trócaire orainn.
A Ṁic Dé, a fuarġaloir an domain, déin trócaire orainn.
A Dia, a Spiorraid Naoiṁ, déin trócaire orainn.
A Ṫríonóid naoṁṫa, a aon Dia aṁáin, déin trócaire orainn,

A Naoṁ Ṁuire,
A Naoṁ Ṁáṫair Dé,
A Naoṁ Ṁaiġdean na maiġdean,
A Ṁáṫair Ċríord,
A Ṁáṫair na ngrádha ndiadha,
A Ṁáṫair ró ġlan,
A Ṁáṫair ró ġeanmnaíġe,
A Ṁáṫair gan tuailiúġaḋ,
A Ṁáṫair gan toiḃéim,
A Ṁáṫair ġeanṁail,
A Ṁáṫair iongantaċ,
A Ṁáṫair ár gCruṫuiġṫeóra,
A Ṁáṫair ár Slánuiġṫeóra,
A Ṁaiġdean ró eagnaíḋe,
A Ṁaiġdean ró onóraċ,
A Ṁaiġdean ċluṁail,
A Ṁaiġdean ċóṁaċtaċ,
A Ṁaiġdean ċeannra,
A Ṁaiġdean ḋíliġ,
A Sgáṫán an ċirt,
A Ċaṫaoir na h-eagna,
A Ċúir ár luaṫgára,
A Ṡoiṫeaċ Spioradálta,
A Ṡoiṫeaċ onóra,
A Ṡoiṫeaċ cráiḃṫeaċta fé leiṫ,
A Ród diaṁair,
A Ṫúr Dáiḃid,
A Ṫúr eaḃuir,
A Ṫig óir,
A Áirc na Conarṫa,
A Ġeata na ḃflaṫar,
A Réultan na maidne,
A Ṡláinte na n-earlán,
A Ċumaraíḋe na bpeacaċ,
A Ṡólár na ndoḃrónaċ,
A Ċongnaṁ na gCríoraiṫe,
A Ḃanríġin na n-aingeal,
A Ḃanríġin na n-ápostal,
A Ḃanríġin na bpráig,

guid oraiṁ.

A Ḃanríġin na n-Aṗṗoł,
A Ḃanríġin na Maġiṫ,
A Ḃanríġin na gCoṗeṗóiṗí,
A Ḃanríġin na Maiġḋean,
A Ḃanríġin na naoṁ uile,
A Ḃanríġin a gaḃaḋ gan peaca an tríṗiṗ, } guiḋ oṗainn.
A Ḃanríġin na Coṗóinneac Muiṗe ṗó naoṁṫa, guiḋ oṗainn.
A Uain Ḋé a ṫógan peacaiḋe an doṁain, ná daoṗ ṗinn, a Ṫiġearna.
A Uain Ḋé a ṫógan peacaiḋe an doṁain, deóniuġ éiṗteaċt linn, a Ṫiġearna.
A Uain Ḋé a ṫógan peacaiḋe an doṁain, déin trócaiṗe oṗainn, a Ṫiġearna.

A Ṫiġearna, déin trócaiṗe oṗainn,
A Ċṗíoṗd, déin trócaiṗe oṗainn,
A Ṫiġearna, déin trócaiṗe oṗainn.

Guiḋmíd ṫu, a Ṫiġearna, do ġráṡṫa do ḋoṗṫa, ꝛc.
(Maṗ atá ṫuaṗ).

VOCABULARY.

VOCABULARY.

A (1) *the vocative particle*, as a ḋúine, *thou man*. There never can be a vocative without this particle. There is no such Irish vocative as "mo ḃuaċaill," "my boy." The Irish of "my boy" is "a ḃuaċaill." (2) *Possessive pronoun*, *his*, *her*, *its*, their; a ṗáḋ, *its saying*, the saying of it.

abair, v. imp., say.
abaiṫear, [people] say.
aċt, but; except; provided that; only.
Adam, Adam.
aḋbar, s.m., a cause.
aḋlacaḋ, the act of burying. Do aḋlacaḋ é, [they] buried him.
admáil, the act of confessing.
admúġaḋ, the act of avowing or confessing.
admuiġim, I confess.
admuiġmíd, we confess.
aḋúraḋ, the act of adoring.
aḋúramail, adorable.
aġ, at. aġam, at me, etc.
aġaiḋ, s.f., the face. ar aġaiḋ, forward. i n-aġaiḋ, in opposition to.
agus, and.
aicme, s.f., a class of people.
aifrinn, s.m., The Mass. g. aifrinn.
aigne, s.f., the mind.
aimeaṡg, i meaṡg, among.
aimleasṫa, detrimental.
aimsir, s.f., time; weather; g. aimsire.
aindleaġṫaċ, unlawful.
aingeal, aingiol, s.m., an angel.
aingil, g., of an angel.
ainim, s.m. or f., a name.
ainimnig, v. imp., name.
ainimnígean, does name.
ainimnigṫe, named.
ainimnígteas, [people] name.
ainmianta, s.m. pl., unlawful desires.
áirigṫe, particular; certain.
airís, again.
áirmeas, s.f., goods; property.
aireirig, he rose again.
aireírigṫe, eireírigṫe, s.f., resurrection. na h-aireirígṫe, g., of the resurrection.
aireirigṫe, risen again.
áit, s.f., a place.
aiṫċímíd, we implore.
aiṫeanta, s.f. pl., commandments.
aiṫint, the act of knowing; recognizing.
aiṫne, s.f. knowledge; a commandment.
aiṫreaċa, fathers.
aiṫreaċar, s.m., remorse.
aiṫrigṫe, s.f., penance; repentance.
aiṫrius, s.f., imitation.
alt, s.m., an article; pl. alta.
altóir, s.f., an altar; g. altóraċ.
am, s.m., time.
amáin, only one.
amarc, v., look; s.m., a look.
amen, amen; so be it.
amlaiḋ, how; like.
amú, astray.
amuiċ, out; outside.
anam, s.m., a soul; life.
anamnaċa, souls.
anċaint, s.f., bad language; abuse.
ann, in him, in it; there.
anoban, sudden.
anois, now.

anra, in the.
anran, there; then; in the.
anro, here.
aoḃaire, s.m., a shepherd.
aoiḃneas, s.m., delight; g. aoiḃnir.
Aoine, Friday. Aoine an Ċéasta, Good Friday.
aoinne, anyone.
aon, one.
aontaċt, s., unity.
aontéag, eleven.
ar, on. oim, on me, etc.
ar aon dul le, in the same position as; equal to in every way.
ar bit, at all.
ár, our.
arán, s.m., bread; g. aráin.
Áirc na Conartha, the Ark of the Covenant.
áiro, high.
áirdaingeal, s.m., an archangel.
áirdaṫair, s.m., a patriarch
áirdċóṁaċt, s.f., omnipotence.
áirdṡagairt, s.m., a high priest.
as, out of; out of it. as ro ruar, henceforward.
aspol, s.m., an apostle; g. aspoil.
aspolaiṫeaċt, s.f., apostolicity.
aspolóiro, s.f., absolution.
atá, who is; which is.
aṫair, s.m., a father.
aṫċuingí, s.f. pl., supplications.
aṫċuingim, I beseech.
aṫruġaḋ, the act of changing; a change.
aṫruiġṫear, [people] change.
aṫuair, another time; again.

ba (past of is), was; (cond.), would be.
bainc, the act of taking away; touching; belonging to. bain sé díoḃ é, he took it from them.
bainean sin leis, that (matter) concerns him.
bais, g. of bas, a palm.
báis, g. of bás, death.
baisde, baiste, s.m., baptism.
baistí, g. of baisde, baptism.
baistim, I baptize.
banríġan, s.f., a queen.
baoġal, s.m., danger.
bas, s.m., the palm of the hand; a handful.
bás, s.m, death.
béaḋ, would be.
beag, little.
beannaċt, s.m., a blessing.
beannuiġṫe, blessed; holy. go mbeannuiġṫear ... blessed be ...
béar, s.m., a habit.
beata, s.f., life.
béiḋ, will be.
béile, a meal. gnáṫ ḃéiliḋe, usual meals.
beir, gives; causes. cad do ṫeir? what caused? what causes?
beirimid, we give.
beirt, two persons.
beirṫe, past and gen. of breiṫ, bearing; overtaking.
beiṫ, being.
beó, living; na beóḋa, the living; ar ḃeóiḃ, on the living.
ḃí, was.
bíoḋ, let it be.
bíon, does be.
bliaġain, bliain, s.f., a year.
bliaġanta, years.
boċt, poor.
brát, go brát, for ever.
bréag, s.f., a lie; g. bréige.
breis, s.f., an increase.
breiṫ, s.f., a judgment.
breiṫ, the act of bearing; carrying; overtaking.
breiṫeaṁantas, judgment.
breiṫeaṁnaċas aiṫríġe, the penance enjoined in confession.
bruaṫar, s.m., a word.
brúiġ, s.m., strength; substance; de bhríġ, because of. tré bhríġ, by the force of.
brure, the act of breaking.
ḃruradar, they broke.
bronaḋ, bronnaḋ, the act of bestowing. dár bronaḋ orṫa, of all that was bestowed upon them.
broinn, s.f., a womb; g. broinne.
bruġaḋ, the act of crushing; croiḋe-bruġaḋ, heartfelt contrition.

buaḋ, s., victory; virtue.
buaḋaḋ, would succeed, conquer.
buailean, strikes.
buailiḋ, strike; knock (ye).
buaiṁt, s.f., grief; g. buaiṁṫa.
buiḋeaḋ, s.m., thankfulness; g, buiḋeaḋ.
buile, s m, a blow; madness.
bun, s m, bottom; foundation. ar bun, established. bun or cionn, upside down.
bunúraċ, substantial.

cá? Where?
cá ḃ'ḟior dúinn? How do we know?
cá fada? How long?
cá uair? When?
cár ġlac ré é? Where did he take it?
caḃair, s.f., help.
cáċ, other people. (A sort of collective pronoun.)
cad . . ? What? cad ċuige? cad fá? Why?
cailín, a girl; a handmaid.
caindeal-ḃáṫ, excommunication. (lit., the drowning of a candle.)
cáirde, friends.
Cáirg, Easter; g. Cárga.
caiṫiliceaċt, catholicity.
caiṫilicíḋe, a catholic.
caiṫilicíġe, catholic.
caiṫeaṁ, the act of spending; using; throwing. i gcaiṫeaṁ na h-aimsire sin, during that time.
caiṫte, spent.
Calḃeaḋ, Calvary.
caoí, s.m., a way; method; condition.
cara, a friend.
caradar, friendship; g. caradair.
caraṫanaċt, s.f., charity.
cár, s.m., a case; a state.
caraḋ, the act of turning.
caṫ, s.m., battle; temptation. i gcaṫaiḃ, in temptation.
caṫain? When?
caṫaoir, s.f., a chair; a seat.
caṫuġaḋ, sorrow.

cé? Who? cé h-é? What person?
ceaċt, s.f., a lesson.
cead, s.m., permission.
céad, first.
céad, a hundred. naoi gcéad deug, 1900.
céadlongaḋ, the breaking of the morning's fast.
ar ċéadlongan, *not* having broken the morning's fast.
céadna, same.
ceaduiġṫear, it is permitted.
ceangailte, bound.
ceanglan, binds.
ceann, s.m., a head. i gceann, at the end of
ceannsa, gentle.
ceanntréan, headstrong.
ċeap sé, he thought; arranged.
ceapaiṫe, appointed.
ceart, right, due.
céasaḋ, s.m., crucifixion. céasad, was crucified.
céasta, of the crucifixion. Aoine an Ċéasta, Good Friday.
ceaṫair, four.
ceaṫairdéag, fourteen.
ceaṫraṁaḋ, fourth; a quarter.
céile, a spouse. a ċéile, each other. 'ná ċéile, than another.
ċeilsaḋ, would conceal.
ceilt, concealment, hiding.
ceiltear, [people] hide, conceal.
ceisd, ceist, s.f., a question.
ċeiṫre, four.
ciacu, which of them.
ciall, s.f., sense; wisdom.
cialuiġean, means, signifies.
cine, s.f, a family; a race. an cine daona, the human race; mankind.
cineaċa, tribes; races of men.
Cíngís, Whitsuntide; g. Cíngíse.
cinn-ḟeacaí, deadly sins: chief sins; capital sins.
cinn-ṡúin, principal mysteries; pl of ceann-ṡúin.
cinte, certain.
ċíon, sees.
cionn, or cionn, above.

cion, an offence.
cionta, offences.
ciontaċ, guilty.
cirt, gen. of ceart, right.
clann, offspring; children.
claoṫċlóṫ, s.m., change; corruption.
claonaḋ, the act of bending.
clé, left. lám ċlé, left hand.
cleaṙ, s.m., a trick.
cléir, s.f., clergy; g. cléire.
clóṫ, s.m., appearance, shape. cur ar clóṫ, to blot out; to efface.
clú, s.f., character.
clúṁail, of good reputation.
Cluain, Cloyne.
cnuc, s.m., a hill.
cor' (corra), gen. of cuid, a part.
ċoiṙċe, for ever.
coimeád, the act of keeping.
coimeádaḋ, [people] kept.
coinġíol, s.m., a condition.
coir, s.f., a crime.
cóir, just, right. i gcóir, in store, in keeping.
coirgean, hinders; forbids.
coirgiṫe, prevented; forbidden.
coirgtaṁ, [people] prevent.
coirṁeasaḋ, consecration.
coitċion, general.
coitċiontа, constantly.
col, s.m., an impediment to marriage.
colan, s.f., the body; g. colna; d. colainn.
ċóṁ, equally.
cóṁaċt, s.f., power.
cóṁaċtaċ, powerful, mighty.
cóṁair, or cóṁair, in presence of.
comairce, s.f., protection.
cóṁairle, s.f., advice, counsel; a council.
cóṁairlíġṫaṁ, [people] advise.
comaoíne, s.f., communion.
cóṁarṫa, s.m., a mark; a sign.
cóṁarṙa, s.f., a neighbour; g. cóṁarṙan; d. coṁarṙain.
cóṁċruinniuġaḋ, s.m., a congregation, or community of people.
cóṁgar, coṁangar, s.m., affinity.
cóṁlíonaḋ, the act of fulfilling.
cóṁluadar, s.m., company.
cóṁnuiġean, dwells.
cóṁnuíġṫeaċ, continual.
cóṁreaṁ, the act of counting.
conferóir, s.m., a confessor.
congnaṁ, s.m., help.
Conraḋ, s.m., Covenant.
contaḃairt, s.f., danger.
conur? How?
cor, s.m., a stir: a move. i n-aon ċor, in any way; at all.
coróinn, s.f., a crown. An Ċoróinn Ṁuire, the Rosary; g. corónneaċ.
corr, s.m., a body.
Corr Críosṫ, the Holy Eucharist.
corg, s.m., a hindrance.
cosnaṁ, s.m., defence.
craíḃṫeaċt, s.f., piety, devotion.
crann, g. of crann, a tree.
craoiḃġaoile, s.m., publication.
craoiḃġaoileadar, they published.
craor, s.m., gluttony.
craṫaċa, croiḋṫeaċa, hearts.
Cré, Créḋ, Créiḋ, the Creed.
créatúir, s.m., a creature.
créatúra, of a creature.
creideaṁainn, the act of believing; influence.
creideaṁ, faith; g. creidiṁ.
creidean, believes.
creidiġ, believe (ye).
creidim, I believe.
críċ, s.f., an end. cur i gcríċ, to put to profit.
críoċ, s.f., an end; a country: g. críċe; pl. críoċa.
ċríoċnuig ré, he finished.
críonaċt, s.f., wisdom; prudence.
Críosṫ, Christ.
críosṫaiḋe, a christian.
críosṫaiḋṫe, christians.
críosṫaṁail, christian.
criṫeaglaċ, terrible.
criṫníġmíd, we tremble.
croḋa, cróga, valiant.
croiḋe, s.m., a heart.
cros, s.f., a cross: g. croise; d. croir.

cruċúġaḋ, the act of creating.
cruċuiġ ré, he created.
cruċuiġṫeoiṁ, s.m , a creator.
ċuaiḋ ré, he went.
cuid, s.f., a part; a share; property.
cuidiġ, take part with ; help.
cúig, five.
cúigḋéag, fifteen.
ċuige, to him : to it. cad ċuige ? Why?
cúigṁaḋ, fifth.
cuinnṁíġean, holds.
cuíṁneaċt, s.f., guardianship.
cuíṁne, s.f., memory.
cuíṁneaṁ, remembering; thinking.
cuíṁniúġaḋ, s.m., a commemoration: the act of thinking.
ċuir ré, he put, placed.
cuir i gcás, for example.
cuirp, g. & pl. of corp, a body
cúir, s.f., a cause.
cúiteaṁ, s.m., restitution.
cúitiġṫe, restored.
cúl ċainnt, poll-talking.
ċum, unto; for the purpose of ċugam, to me, etc.
ċúm ré, he formed, composed.
cuma, s.m., form ; shape.
cumaḋ, the act of shaping, forming.
cumaoin, communion : g. cumaoine ; often used as nominative.
cumaiṙḃe, a refuge.
cur, putting, placing. cur ar bun, to institute. cur i leiṫ, to ascribe to.
cúram, s.m., care.
curtar, [people] put.

dá, if.
dá raiḃ, of all that was.
ḋá, two.
daċad, forty.
daingion, daingean, strong; fast.
damanta, damned,
damnuġaḋ, the act of damning.
daoine, people.
daona, human.
daor, condemned ; enslaved.
daoraḋ, the act of condemning.
dara, second.
de, of, off. díom, of me, etc.
Dé, g. of Dia, God.
Dé h-Aoine, Friday.
deaċaiḋ, go ndeaċaiḋ, that (he) went.
déag, "teen." trí-déag, thirteen.
deaġ, good.
Deaġ Aoḋaire, Good Shepherd
deaġḋaoine, good people.
deaġfaoiṙoin, a good confession.
deaġṁéinn, good will.
deaġoibṙeaċa, good works.
déanaċ, late ; last.
deaṙḃaḋ, the act of assuring, certifying,
deaṙḃúċán, a practice of swearing.
deáṙnaḋ (go n-), that . . made, did.
dear, nice, pretty ; right (hand).
dearġaḃáil, s.f., Ascension of our Lord ; lit., being received at the right hand ; g. dearġaḃála.
dearlám, s.f., the right hand ; d dearláiṁ.
deiċ, ten.
deiċṁaḋ, tenth.
deirṙiġeaċt, s.f., a difference
déin, do ; make.
ḋeineadar, they did ; made.
deinean, does ; makes.
deintear, [people] do : make.
deire, s.m., an end.
deirtar, [they] say
deiṫe, gods.
deó, go deó, for ever.
deónuiġ, consent (v. imp.)
deór, s.m., a tear.
deunaṁ, the act of doing ; making.
deuntar, [people] do ; make.
Dia, God.
diaḃal, s.m., a devil.
diaċt, divinity
d aḋa, divine.
diaiġ, s.m., a trail. 'na ḋiaiġ, after it. am ḋiaiġ, after me.
diaṁair, dark ; mysterious.
diaṁarla, s.m., blasphemy.
diaṁarlaḋ, the act of blaspheming.
díbeartaċ, banished.
díbirt, s.m., banishment.

ᴅíbʜeaḋ, [some one] banished.
ᴅílʏ, true; faithful.
ᴅínn, of us.
ᴅíoḃáil, ᴅíoġḃáil, s.f., harm; damage.
ᴅíoġaltaʀ, s.m., vengeance
ᴅíol, the act of paying; of selling.
ᴅíonġḃálta, having the quality of being up to a necessary standard.
ᴅíoċal, the best one can do.
ᴅíṫ, s., want; defect.
ᴅiúltuiġ, refuse (v. imp.).
ᴅiúltuíġean, refuses.
ᴅleaġṫaċ, lawful.
ᴅlíġ, a law. na ᴅlíġe, of the law.
ᴅlʏġtʜeaċ, having the quality of lawfulness; binding.
ᴅlúṫócáᴅ, s.f., immediate occasion.
ᴅo, to. ᴅom, to me, etc.
ᴅó, a ᴅó, two; number two.
ᴅoḃʜónaċ, sorrowful.
ᴅóċaʀ, s.m., hope; g. ᴅóċaiʀ.
ᴅo-ċʜíoċnuiġṫe, endless; eternal.
ᴅóᴅéaġ, twelve.
ᴅoᴅeuntʌ, hard to do; impossible.
ᴅo ḟeicʀe, invisible.
ᴅoiceaṁail, hurtful; injurious.
ᴅoilġeaʀ, sorrow; g. ᴅoilġíʀ.
ᴅóiʜʀe, doors.
ᴅóláʀ, s.m., sorrow.
ᴅoṁan, s.m., a world.
ᴅoṁaḃṫaċ, immortal.
Ḋóṁnaċ, Sunday; Ḋóṁnaċ Cáʀġa, Easter Sunday; Ḋóṁnaċ Cingíʀe, Whit Sunday.
ᴅoʀtaḋ, the act of pouring; spilling.
ᴅʜeam, s.m., a body of people.
ᴅʜoċ, bad.
ᴅʜoċ ʀtaiᴅ, a bad condition, state.
ᴅʜonġ, s.m., a class.
ᴅʜúiʀ, s.f., lust.
ᴅʜúʀeaṁail, lustful.
ᴅual, something which is due.
ᴅualġaʀ, s.m., a duty.
ᴅuḃaiʀt, said.
ᴅúil, s.f., a desire.
ᴅuine, s.m., a person; a man. an ᴅuine, man, mankind.
ᴅúinn, to us.
ᴅul, the act of going.
ᴅúnṁaʀḃaḋ, s.m., murder.
ᴅúnta, shut.
ᴅúṫʀaċtaċ, diligent.

é, he; it. an ṫ-é, he (the one) who
eaḃaʀ, ivory: g. eaḃuiʀ.
éaᴅan, s.m., a forehead.
eaġla, s.m., fear.
eaġlaiʀ, s.f., a church.
éaġmaiʀ, s.f., absence; want.
eaġna, s.f., wisdom.
eaġnaiᴅe, wise.
eaġnaiġe (níoʀ), wiser.
eaʀáiᴅ, s.f., an error.
eaʀboġ, s.m., a bishop; g. eaʀbuiġ.
éaʀġa, go h-éaʀġa, easily, lightly.
eaʀġainiᴅe, pl. of eaʀġaine, s.f., a curse.
eaʀlán, infirm.
eaʀnaṁ, s., want.
eaʀuṁluiġeaċt, s.f., disrespect.
eḃa, Eve.
éiġion, iʀ éiġion, it is necessary.
eile, other.
eilíʀ, Elizabeth.
éimiḋ, crying out; crying out against.
éiʜeóċaiḋ, will arise.
éiʀ, taʀ éiʀ, after.
éiʀt, listen; hear.
éiʀteaċt, s.f., hearing; listening
éiʀtean, hears, listens.
éiṫeaċ, s.m., falsehood; g. éiṫiġ.
Eoin Ḃaptʀe, John the Baptist.

ʀá, under. cad ʀá? Why?
ʀada, long; an ʀada? How long?
ʀáġ, leave; ᴅ'ʀáġ, left.
ʀáġail, the act of getting; finding.
ʀaġam, cá ḃʀaġam? Where do we get, or find.
ʀaiᴅ, s.f., length; an ʀaiᴅ, as long as.
ʀáiġ, s.m., a prophet.
ʀaiġmíʀ, go ḃʀaiġmíʀ, till we get.
ʀailíġ, s.f., neglect; g. ʀailíġe.
ʀan, remain.
ʀaoíʀᴅin, s.f., a confession.
ʀáṫ, s.m., a cause; ʀáṫana, causes.

ꝼé, under; ꝼé mar, according as.
ꝼeaḋ, duration, space; ar ꝼeaḋ, during.
ꝼéadṁimíṙ, we would be able.
ꝼeaṙ-inio, s.m., a representative: a vicar.
ꝼeáṙ, better.
ꝼeaṙg, s.f., anger.
ꝼeaṙoa, henceforward.
ꝼeiceaṅ, sees.
ꝼeicimío, we see.
ꝼéiṫiṙ, possible.
ꝼeiṫóm, force. i ḃꝼeiṫóm, in force.
ꝼéile, s.f., a festival. Lá ꝼéile Muiṙe, Lady Day.
ꝼéin, self-same; even.
ꝼeiṙg, d. of ꝼeaṙg, anger; g. ꝼeiṙge.
ꝼeóil, s.f., flesh; g. ꝼeóla.
ꝼeuċ, behold.
ꝼiaċaiḃ, d. pl. of ꝼiaċ, a debt. cuiṙ o'ꝼiaċaiḃ air, force him, compel him.
ꝼiaṫnaiṙe, s.f., evidence.
ꝼiċio, a score; twenty.
ꝼinniṫe, witnesses.
ꝼíon, s.m., wine; g. ꝼíona.
ꝼionn, fair, bright; g. ꝼinne.
ꝼíoṙaon, a just man; pl. ꝼíoṙaġin.
ꝼíoṙċꝼeiṁaċ, one having the true faith; one belonging to the true church.
ꝼíoṙ-naoṁṫa, truly holy.
ꝼíoṙ-ꝼolur, true light.
ꝼíoṙ-ṫaitíġe, constant habit; custom.
ꝼior, s.m., knowledge.
ꝼioraċ, go ꝼioraċ, knowingly.
ꝼíṙinne, s.f., truth; a truth.
ꝼíṙinneaċ, truthful.
ꝼiú, s., worth; value. ċum go mb' ꝼiú ṙinn, that we may be worthy.
ꝼlaṫar Dé, Heaven.
ꝼoċair, company. am ꝼoċair, with me.
ꝼocal, s.m., a word.
ꝼóġluim, learning.
ꝼoṙóneaċ, patient; voc., ꝼoṙóniġ.
ꝼoilṙiġ, revealed.
ꝼoilṙiġiṙ, thou didst reveal
ꝼola, g. of ꝼuil, blood.
ꝼoláiṙ, s., something ordered to be done, but which need not be done if not ordered. Ní ꝼoláiṙ, not ordered; *i.e.*, necessary to be done through its own intrinsic nature. Such a phrase as ní ꝼoláiṙ dom dul go Corcaiġ is very closely given in English by "I have *no choice but* to go to Cork." "My going to Cork is not a ꝼoláiṙ," *i.e.*, "My going to Cork is not a thing whose necessity depends on a command."
ꝼomóṙ, s.m., homage; g. ꝼomóiṙ.
ꝼóṙċeaṅ, s.m., end; conclusion.
ꝼoṙlíonta, complete.
ꝼoṙmad, envy.
ꝼóṙ, yet: even.
ꝼṙeagṙa, s.m., an answer.
ꝼuair, got.
ꝼuarġailt, redemption.
ꝼuarġalóiṙ, s.m., a redeemer.
ꝼuarġaltar, [some one] redeems.
ꝼuaċ, s.m., hatred.
ꝼuid, ar ꝼuid, throughout.
ꝼuil, s.f., blood.
ꝼuil, go ḃꝼuil, that there is.
ꝼuilingġ, suffered.
ꝼuilingid, they suffer.
ꝼuilir, go ḃꝼuilir, that you are.
ꝼulangġ, s.m., the act of suffering.
ꝼurtaċt, comfort.

ġá, ġáṫ, s.m., necessity.
'ġá, aġa, at his; at her; at its; at their; at which.
ġaḃaṫ, was conceived.
ġaḃáil, the act of taking; receiving.
Ġabriel, Gabriel.
ġaċ, every.
ġaiḃ, conceived.
ġaiḃ léi, accept it.
ġan, without.
ġaol, s.m., relationship: g. ġaoíl.
ġaolta, relatives.
ġeaḃaiṫ, will find, or get.
ġealaṁna, ġeallaṁna, s. pl., promises.
ġeall ꝼé, he promised.

gealłan, [he] promises.
gealłaimíd, we promise.
gealłair, thou didst promise.
geanmnaiḋe, chaste.
geanṁail, loveable; lovely.
geanmnaiḋeaċt, s.f., chastity.
gearṫa, gearṫa amaċ, cut out; cut off.
geata, a gate.
geibean, obtains.
geibmíd, we obtain.
gein, s.f., a fœtus; an embryo.
geineaḋ, was conceived.
generálta, general.
geur, sharp; severe.
giḋ, giḋeaḋ, although; however.
gileaċt, brightness.
giora, shorter, nearer. an t-é ir giora, he who is nearest.
glac, take; receive.
ġlac, took; received.
glan, pure, clean; pl. glana.
glan, v., cleanse.
glanan, cleanses.
glaoḋtar, glaoiḋtear, [people] call.
gleann, s.m., a glen.
glóire, s.f., glory.
glóirṁar, glorious; g. glóirṁaire.
gluairíg, proceed [ye].
glúin, s.f., a knee; a degree of kindred; g. glún.
glúin gaoil, a degree of blood-relationship or of affinity.
gnáṫ, s.m., a custom. do ġnáṫ, usually.
gné, s., external appearance.
gní, do ġní, who did; made
gníḋean, does; makes.
gníoṁ, s.m., an act.
gníoṁarṫa, acts.
gnóṫaí diaḋa, holy works.
go, to.
go dtí, to; until.
gortuiġean, hurts; wounds.
grádh, s.m. love.
gráḋaċ, loving.
gráḋaim, I love.
do ġráiḋ ré, he loved.
gráḋṁar, lovable.
gráḋóċaimír, we would love
gráḋuġaḋ, the act of loving.
grárta, s. pl. grace.
grártaṁail, full of grace; gracious.
grian, s.f., the sun.
gualainn, d. of guala, s.f., a shoulder.
guair, s.f., danger; g. guaire.
guid, stealing; theft.
guiḋ, pray.
guiḋe, intercession, prayer.
guiḋmír, let us pray.
gur, that.
gurab, that . . . is (dependent form of ir).

i, in, in. ionam, in me, etc.
iad, they.
iarraiḋ, the act of asking; (imp.) ask (ye).
iarraimíd, we ask.
íḋbir, (he) sacrificed; offered up.
íḋbirt, s.f., a sacrifice.
íḋbirṫa, sacrificed; offered.
idir, between.
ifrion, ifrean, hell; g. ifrinn.
impíde, s.m., intercession.
imreas, s.m. strife.
imṫiġ, go. d'imṫiġ, went.
imṫíġiḋ, go ye.
inċolna, Incarnation.
inċolnuiġṫe, incarnate.
indiú, to-day.
inead, s.m., a place.
innsint, ínsint, the act of telling, relating.
ins, a form of i, in
íntinn, s.f., a tendency of mind.
iomad, excess. an iomad, too much, too many.
íoṁaġṫa, images.
iomlán, complete, perfect; go h-iomlán, altogether.
iomláine, comp. of iomlán.
iompuiġ, turn.
iompróċaimír, we would turn.
iona, i n-a, in his; in her; in its; in their; in which.
ionan, equal; same.
ionainn, in us.
iongantaċ, wonderful.
ionas, ionus, in order that.

ſora, Jesus.
ſorraḋ, would eat.
ſroorḋċe, at night.
ſrlıʒ, lowered; humbled; past of ſrlıúġaḋ, to lower.
ṫe, the act of eating.
ıṫean, eats.
lúdaıġeaċ, a Jew.

lá, s.m., a day.
lae, g. of lá, a day.
laeṫe, days.
laeṫeaṁaıl, daily.
láıdır, strong.
laırtıʒ, within.
láıṫreaċ, present; presently; immediately.
lán, full. le lán ċroıdḋe, with a whole heart.
lánṁa, s.f., a married couple; g. lánṁan; d. lánṁaın.
láṫaır, a presence; ı láṫaır, in presence of.
le, with; during. lıom, with me, etc.
leaḃar, s.m., a book. leaḃar éıṫıʒ, a false oath.
leaca, s.f., a cheek; g. leacan; d. leacaın.
leanan, continues; follows.
leanḃ, a child.
lear, s.f., benefit; improvement; g. learra.
learuġaḋ, the act of improving.
leaṫrar é, it will be spread.
leıʒ, permit; did permit.
léıġe, the act of reading.
leıġeaḋ, it was permitted.
leıġraḋ, would permit.
leıġıḋ, let (ye).
leıġımıḋ, we permit, let.
leınıḃ, leınḃ, g. & pl. of leanḃ, a child.
léır, exact. é ʒo léır, all of it.
leır, with; with him; with it.
leırʒe, s.m., sloth.
leıṫ, a leıṫ, hither: ꝑé leıṫ, apart, aside; cur ı leıṫ, to attribute to.
leıṫéıḋ, the like; pl. leıṫéıdí.
leór, enough.
leór-ġníoṁ, reparation.
lımbo, Limbo.
lınn, with us.
lınn, a movement; le lınn, at the same time as.
lıodán, s.m., a litany.
lıonṁar, full, abundant.
loġa, s.m., an indulgence. tosaḋ loġa, the benefit of an indulgence.
loırgıḋ, seek (ye).
lonnraḋ, shining.
luaċ, s.m., a price; worth.
luġa, less. an ċuıd ır luġa ḋe, at least.
luaṫ, swift, quick; s. agility.
luaṫġáır, s.f., joy, gladness; g. luaṫġára.
luıġeaduġaḋ, a lessening.

má, if.
mac, a son.
maıġdean, a virgin; g. maıġdıne.
maıl, s.f., delay.
maınġín, s.f., trust; confidence.
ṁaır ꝑé, he lived.
maırḃ, g. of marḃ, dead; deadly. ċum an ꝑeaca maırḃ, to deadly sin.
maırreaċtaınt, the act of living.
maıṫ, adj., good; s., a good thing.
maıṫ, v., forgive.
maıṫeaṁ, the act of forgiving.
maıṫeaṁnaċar, s.m., forgiveness.
maıṫear, s.m., goodness.
maıṫfar, [some one] will forgive.
maıṫfıḋ, will forgive.
maıṫımıḋ, we forgive.
maıṫte, forgiven.
máıṫreaċa, s.f.pl., mothers.
ṁalurġte, accursed.
mar, as: because.
mar ꝑın, so; because of that.
mar an ʒcéadna, also.
marḃ, dead; deadly.
marḃaḋ, the act of killing.
marḃṫaċ, deadly.
Márta, March.
martear, martır, s.m., a martyr.
marla, s.m., contumely: an insult.
marluíġean, does insult.

máṫair, s.f., a mother.
máṫair-bairtí, a god-mother.
mé, I; me.
meadhair, s.f., the memory; the mind.
meadhuiġ, study, think.
meadhan-oidhche, midnight.
meanmna, s.f., the mind; the spirit.
mear, s.m., esteem; consideration.
méid, amount; size. Sa ṁéid, inasmuch; cá ṁéid, how much?
méinn, disposition.
méirleach, a rebel.
méirleachar, an act of rebellion.
meirġe, s.f., drunkenness; intoxication.
meodhan, s.m., a means; pl. meodhain.
mic, g. of mac, a son.
Miċeál, Michael.
míġeanmnaiġe, unchaste.
míle, a thousand; a mile.
mín, fine; smooth.
minic, often; frequent.
mion, small.
miona, an oath.
miona móra, swearing.
mirġe, s., an objectionable thing. Ní mirġe é, there is no objection to it.
mírleaċt, s.f., sweetness.
mirneaċ, s.m., courage.
mnáiḃ, d. pl. of bean, a woman.
mó, more; greater; comp. of mór, great.
'mó, for iomóa, many.
molaḋ, the act of praising.
móide, greater.
mór, great; big. Go mór mór, especially.
mór-ir-ṙiú, pride.
mórluaċo, s.f., great value; efficacy.
móṁaiṫear, s.m., great goodness.
ṁúin, taught.
muime, s.f., a nurse.
muíntir, s.f., people.
Muire, Mary; applied exclusively to the Blessed Virgin.
muna, unless.
ná (neg. imp.), ná buail, do not strike.
ná, nor.
'ná, for ioná, than.
'na, for iona, in his.
nádúr, s.m, nature.
nádúra, natural.
náire, s.f., shame.
naṁad, naṁaid, s., an enemy.
naṁaiḃ, d. pl. of naṁad, an enemy.
naoṁ, s., a saint.
naoṁaiċir, sacrilege.
naoṁṫa, holy.
naoṁṫaċt, s., holiness.
naoṁṫoil, holy will.
naoṁúġaḋ, the act of sanctifying.
naoṁuiġṫear, is hallowed. Go naoṁuiġṫear t'ainim, hallowed be thy name.
naoi, nine.
na naoiṁ, the saints; g. na naoṁ.
naoiṁaḋ, ninth.
naoinoaċt, infancy.
neaṁ, ar neaṁ, in Heaven.
neaṁ-ċeart, wrong.
neaṁdoirtineaċ, unlawful.
neaṁṙímineaċ, false; untrue.
neaṁṙuilteaċ, unbloody.
neaṁṙuím, indifference.
neart, s.m., strength.
neartuġaḋ, the act of strengthening.
neartuiġean, strengthens.
neime, g. of neaṁ, Heaven.
neiṫiḃ, d. pl. of níḋ, a thing.
ní ṙuil, ní'l, is not; there is not.
níḋ, s.m., a thing.
níor, past form of ní. níor ġlac, did not take.
nirt, g. of neart, strength.
níor, (comparative) níor mó, greater.
Nodlag, Nollag, s.f., Christmas.
nua, new.

ó, from; since.
obair, s.f., a work; g. oibre.
ocáid, s.f., an occasion; pl. ocáidíḋe.
oċt, eight.

ocṫmaḋ, eighth.
ofṗáil, the act of offering.
ofṗálamío, we offer.
óg, a virgin.
oibṗeaċa, works.
oibṗiúgaḋ, s.m., an operation.
oide, a teacher.
oideaṗ, instruction.
óiṗ, g. of óṗ, gold.
óiṗ, because.
ól, the act of drinking.
ola s.f., oil. Ola Ḋéanaċ, Extreme Unction.
olaṁ, ready.
ólan, drinks.
olc, s.m., evil; adj. bad, evil.
oliṁúgaḋ, the act of preparing.
onóiṗ, s.f., honour; g. onóṗa. t'onóiṗ, thine honour.
onóṗaċ, honourable.
onóṗaimío, let us honour, adore.
oṗainn, on us.
óṗio, orders.
óṗouiġ, order (imp.).
óṗouiġean, orders; ordains.
óṗouiġte, ordained; ordered.
oṗgail, open (imp.),
oṗgalóċaṗ, [some one] opens.
oṗna, a sigh; pl. oṗnaiḋe.

págánaċ, s.m., a heathen.
paiḋiṗ, s.f., a prayer; the Lord's prayer.
paiḋiṗeaċa, prayers.
páiṗt s.f., a part; a share.
páiṗteaċ, having a share.
páiṗ, s.f., the Passion.
Pápa, s.m., the Pope.
paṗóiṗte, s.f., a parish.
peaca, s.m., a sin; pl. peacaíḋe.
peaca an tṗíniṗ, original sin.
peacaḋ, sin.
peacaċ, a sinner; sinful; g. peacaiġ.
peacaṁail, sinful.
ṗeacuíġeaṗ, I sinned.
ṗeacuíġmaiṗ, we sinned.
Peadaiṗ, Peadaṗ, Peter.
peaṗṗa, s.f., a person; g. peaṗṗan, pl. peaṗṗana.
pian, pain; punishment; d. péin; pl. pianta.

pionóṗ, s.m., suffering.
pobal, s.m., a congregation; g. pobail.
poiblicánaċ, s.m., a publican.
Pól, Paul.
Pontiuṗ Pilát, Pontius Pilate.
póṗa, póṗaḋ, marriage: marrying.
pṗéaṁ, s.f., a root; g. pṗéiṁe; d. pṗéiṁ.
pṗíoṁ, first; chief.
pṗóiṗte, a parish.
Puṗgaḋóiṗeaċt, Purgatory.

raḃaṗ, they were.
raḃmaiṗne, we were.
raċaimíṗ, we would go.
raċṗiḋ, they will go.
ráḋ, s.m., an utterance; v.n., the act of saying.
raḋaṗc, a look; a sight.
ranṗáiṗteaċ, having a share in.
ráta, a quarter of a year.
réiḋteaċ, s.m., a freeing.
réiṗ, do réiṗ, in accordance with. d'á réiṗ, in accordance with it.
reultan, a star.
riaċtanaċ, necessary.
riaċtanaṗ, s.m., a necessity; pl. riaċtanaṗí.
riaġalta, regulated; regular.
riaṁ, ever.
riaraċ, in conformity.
ríġ, s.m., a king.
ríġeaċt, s.f., a kingdom.
ró, very; too much.
roiṁ, roiṁ, before. róṁam, before me, etc. roiṁ ré, beforehand.
Róiṁ, Rome.
Róṁánaċ, Roman.
róṗ, s.m., a rose.
ruḋ, a thing.
ruġaḋ, was born.
rún, s.m., a secret; an intention; a desire.
rún díoġalṫaiṗ, a desire for revenge.
rún diaṁaṗ, a mystery.

ṗa, in the.
ṗáḃáil, the act of saving.

ṡáḃálta, saved.
ṡácṙamínt, s.f., a sacrament; pl. ṡácṙamíntí.
ṡaġaṙt, s.m., a priest.
ṡaiṫḃṙeaṙ, s.m., riches, wealth.
ṡaiġtiuiṙí, soldiers.
ṡaint, s.f., covetousness.
Salḃé Regína, Salve Regina.
ṡampla, an example.
ṡan, that.
ṡan, in the.
ṡantuiġ, desire, covet.
ṡaoġal, s.m., the world; the span of life; g. ṡaoġail; le ṡaoġal na ṡaoġal, world without end.
ṡaoġalta, worldly; mortal.
ṡaoiṙe, s.f., a holiday.
ṡaoṙ, free; cheap.
ṡaoṙaḋ, the act of freeing; delivering.
ṡaoċaṙ, s.m., a labour. tuaċ ṡaoċaiṙ, wages, reward.
ṡaoċṙuiġṫe, worked; laboured.
ṡaoċṙuiġṫeaċ, laborious; servile.
ṡáṙaṁ, s.m., satisfaction; g. ṡáṙaiṁ.
ṡé, six.
ṡé, he.
'ṡé ṙin, that is.
ṡeaċnaḋ, the act of avoiding.
ṡeaċt, seven.
ṡeaċtṁaḋ, seventh.
ṡéala, s.m., a stamp; a seal.
ṡealḃuġaḋ, the act of taking possession.
ṡean, ṡeanda, old.
ṡéan, happiness; prosperity
ṡéanṙaḋ, would deny.
ṡeaṙaṁ, the act of standing; g. ṡeaṙaiṁ.
ṡeaṙuiġean, (he) stands.
ṡéḋéag, sixteen
ṡeine, níoṙ ṡeine, older.
ṡeiṙḃíreaċ, s.m., a servant.
ṡéṁaḋ, sixth.
ṡeólan, directs.
ṡganṙaṁail, frightful.
ṡgaṙ (v. imp.), part; separate.
ṡgaṙaṁaint, the act of parting with.
ṡgaṙṙinn, I would part with.
ṡgáṫán, s.m., a mirror.
ṡgéala, s.m., news; tidings.
ṡgṙeadaimíḋ, we cry out.
ṡgṙúdaḋ, the act of examining.
ṡgur, the act of disentangling; setting free.
ṡgurṙimíṙ, we would disentangle.
ṙinne, we (emphatic).
ṙínṙiṙ, g. of ṙínṙeaṙ, ancestors.
ṙíolṙaḋ, s.m., a propagation; dissemination.
ṙíolṙaiḋ, was derived from; descended from.
ṙíoṙuiḋe, eternal.
ṙíoṙuiúḋeaċt, s.f., eternity.
ṙíoṙ, downwards *from* the speaker
ṙíṫċáin, s.f., peace; g. ṙíċċána.
ṙláinte, s.f., health.
ṙlánúġaḋ, the act of making whole.
ṙlánuíġṫe, saved; made whole.
ṙlánuiġṫeóiṙ, s.m., a saviour.
ṙlíġ, s.f., a way.
ṙlioċt, s.f., progeny; offspring.
ṙmuaíneaṁ, ṙmuíneaṁ, s.m., a thought; an idea; the act of thinking.
ṙmuínte, thoughts.
ṙoḃaiłce, s.m., a virtue.
ṙoċaṙ, s.m., profit; benefit; g. ṙoċaiṙ.
ṙocṙaiḋ ṙé, he settled, established.
ṙocṙúġaḋ, the act of settling; establishing.
ṙoṁeicṙe, visible.
ṙoiłéiṙ, clear; manifest.
Soiṙġéal, the Gospel; g. Soiṙġéil.
Soiṙġealaíḋe, s.m., an Evangelist.
ṙoiṫeaċ, s.m., a vessel.
ṙólár, s.m., consolation.
ṙołoṫaċ, venial; pardonable.
ṙołuṙ, s.m., light; g. ṙołuiṙ.
ṙon, sake; aṙ ṙon, for the sake of. aṙ a ṙon ġuṙ féiḋiṙ, although it is possible.
ṙóṙo, s.m., a sort; a kind.
ṙṙeóiṙ, ṙṙéiṙ, s.f., heed; care; interest.
ṙṙioṙaḋ, a spirit.
ṙṙioṙaḋálta, spiritual.
ṙṙiṙialta, special.
ṙṙleáḋċaṙ, s.m., dependence,

rpreagaḋ, the act of stirring up.
rṗoirio, they reach.
rruċfrio,, will flow.
rtao, stop; gan rtao, immediately.
rtaio, rtáit, s.f., a state.
rtṗur, worldly goods.
ruaineap, s.m., quietness; g. ruainir.
ruar, upwards *from* the speaker.
rubrtaint, s.f., substance.
ruíḋe, ruíġe, the act of sitting.
rúil, s.f., the eye; pl. rúile.
ruím, regard; consideration; a short space.
ruirpéan, s.m., a supper.

tá, is; there is.
taḃair, give.
taḃairt, the act of giving.
taḃairpá, you would give.
taḃairpiḋ, will give.
taḃairṫear, s.m., a gift; pl. taḃairṫairí.
tagan, comes.
tagaiḋ, go ḋtagaiḋ, may (it) come.
táio, they are.
ṫáinig, came.
tairḃe, s.f., advantage.
tairpe, relics.
tairpbeáint, the act of showing.
tairpbeánan, (he) shows.
tairpbeánaḋ, a showing; a show.
taitneamaċ, pleasing; comp. taitneamaiġe.
talaṁ, s.f., earth; land; g. talṁan.
tan, an tan, the time when.
ṫánamair, we came.
taoḃ, s.f., a side. i ḋtaoḃ, about; concerning.
tar, over; beyond. tar ceann, instead of.
tarcairne, s.m., insult.
ṫárla, it happened.
tárnálta, nailed.
ṫar n-air, back again.
teaċt, the act of coming.
teaċtaireaċt, s.f., a message.
Ṫeaċtaireaċt an Aingil, the Angelus.
teaċtaire, s.m., a messenger.
teampal, s.m., a temple; a church.
teagarg, s.m., teaching.
teagargóir, s.m., a teacher.
tearruiġean, tearruiġean, is wanting.
teárġráḋ, s.m., fervent love.
teideol, s.m., a title.
téiḋean, goes.
téiḋio, they go.
teine, s.f., a fire.
teóra, s.f., a boundary.
tí, go ḋtí, to; until.
tig, s.m., a house.
tiġearna, s.m., a lord.
timpal, around; about.
tiocfaḋ, would come.
tiocfaiḋ, will come.
tíoḃlaice, s., a gift.
tíoḃlaiciḋe, tíoḃlaicí, gifts.
tógan, takes; raises.
tógaḋ, was raised; taken.
tógáil, the act of taking; raising.
toiḃéim, s.f., a reproach; a blemish.
toil, s.f., the will.
toilṫeamail, willing; willingly.
toirmirgṫe, forbidden; prohibited,
torraḋ, s.m., a fruit. torraḋ loġa, the benefit of an indulgence.
tré, through.
treap, third.
Ṫreiḋinte, of Trent.
tréiġean, the act of leaving; forsaking.
tréiġnar, s.m., abstinence; g. tréiġnir.
treóróćaiḋír, they would guide.
trí, three.
tríḋ, through it.
tríḋéag, thirteen.
tríṁaḋ, third.
trioblóid, s.f., trouble.
Ṫriónóid, s.f., Trinity; g Ṫríonóide.
triúr, three persons.
trócaire, s.f., mercy.
trócaireaċ, merciful.
troid, s.f., strife; quarrelling.
trom, heavy.

tromairdeacht, the act of talking severely of a person.
troigaḋ, fasting; g. troigaiḋ.
truaġ, s., a pity.
truailiuġaḋ, corrupting; defiling.
truailiġte, corrupted.
tú, thou; you.
ṫuar, above.
ṫug, gave.
tugaiḋ, go dtugaiḋ, **may**...give!
tugaimíd, we give.
ṫugair, thou didst give.
tugtar oiṫe, they are called.
tuigean, understands.
tuigim, I understand.
tuigrint, s.f., intelligence; g. tuigriona.
tuigtear, it is understood.
tuile, more. a ṫuile, any more; any others.
tuileamh, the act of earning; deserving.
tuilean, deserves.
tuirre, weariness.
túirge, first.
tuitim, the act of falling.
tuitimíd, we fall.
túr, s.m., a tower.
túr, s.m., a beginning. ar dtúir, at first.
turaḋ, s.m., a beginning; the first place.

uaḃar, s.m., pride.
uaḋtarán, s.m., a superior.
uaig, s.f., a grave.
uair, s.f., an hour; a time; once.
uan, s.m., a lamb; voc. uain.
uaṫḃárach, terrible.
uḋt, s.m., the bosom.
uġdar, s.m., an author.
uile, all; every. go h-uile, universally.
uile-ċómaḋtaḋ, almighty.
uirísleal, humble; abject; base.
umhal, humble, obedient.
umhlaḋt, humility.
umhaluíġeaḋt, humility; resignation.
urraḋ, s.m., a security; a guarantee.
urraim, s.f., reverence.
úrnuiġe, s.f., a prayer.
úrnuiġte, prayers.

Cahill & Co., Printers, Great Strand Street, Dublin.

SECOND: PUT THIS PART ON THE BACK UPPER CORNER OF THE BOOK, SEAL TO NO. I.

2

READ

The Irish Ro

THE LEADING CATHOLIC MA

Beautifully Illustra

Bright,

Interesting,

Instructiv

AN ARTICLE IN IRISH EVER

PRICE 4D., MONT

Annual Subscription 6/=,

of t

THE VAN EVEREN ADJUSTABLE BOOK COVER FITS ANY BOOK. P.F. VAN EVEREN, N.Y. CITY.

EACH PIECE SHOULD BE PUT ON ACROSS THE BOOK AND NOT LENGTHWISE.

1

FIRST: PUT THIS PART ON THE BACK LOWER CORNER OF THE BOOK, NOT SEALED.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 069921382